Ljubljana, torek, 13. avgusta 1957

LETO XXIII. Štev. 189

IZDAJA IN TISKA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE »LJUDSKA PRAVICA«

DIREKTOR PODJETJA LEV MODIC

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

List izhaja vsak dan razen petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 6. OKTOBRA 1934 — MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 16-DNEVNIK IN TEDNIK — OD OSVOBODITVE DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK — OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

OB RAZVREDNOTENJU FRANCOSKEGA FRANKA

TUDI MALA EVROPA

naj bi prevzela del francoskih izdatkov v Alžiru

Ne glede na pogodbe o zahodnoevropskem trgu je Francija obremenila svojo trgovino s svojimi najbližjimi partnerji — Toda tudi v Franciji ljudje niso zadovoljni in zaradi draginje napovedujejo stavke

Pariz, 12. avg. (Tanjug). — Splošna podražitev vseh uvoženih potrošnih predmetov v Franciji bo prva neposredna posledica najnovejših vladnih ukrepov v režimu zunanje trgovine, s katerimi so danes praktično devalvirali frank. Po teh ukrepih je celotni uvoz predmetov široke potrošnje v Francijo zdaj podvržen enotni taksi 20 % in uvozniki so že napovedali ustrezno podražitev tekstilij, obutve, gospodinjskih strojev, tehničnih predmetov in ostalih proizvodov za široko potrošnjo.

Po uradnih statistikah je znašala vrednost celotnega uvoza potrošnega blaga v Francijo konec lanskega leta približno 1000 milijard frankov. Gospodarski krogi napovedujejo, da bo novo zvišanje cen prizadelo zlasti blago, ki ga kupujejo francoski uvozniki v Zahodni Nemčiji, Veliki Britaniji, Italiji in ostalih zahodnih deželah, bodočih članicah skupnega trga »Male Evrope«. Takse 20 % na uvoz njihovega blaga in prav tolikšne premije za izvoz francoskega blaga je vlada odredila v prizadevanju, da bi zaustavila naraščanje zunanjetrgovinskega primanjkljaja. Po dosedanjih poročilih razpolaga devizna blagajna zdaj z zalogami za kritje najnujnejših potreb samo do konca septembra.

Danes so tudi objavili, da bodo lahko Francozi, ki bi radi potovali v tujino, odslej enkrat letno kupili samo za 28.000 frankov tujih deviz. Narodna banka pa je sklenila, že drugič v zadnjih štirih mesecih, da bo z zvišanjem obrestne mere na 5 % podražila vse kredite.

Pariški poslovni krogi so zelo previdni nasproti novim ukrepom. Na trgu z zlatom ni bilo motenj. Vladni predstavniki so danes potrdili, da bodo francoski turisti, ki bi radi potovali v tujino, odslej prejemali 20 % manj tujih deviz. Medtem ko so Francozi dobivali prej za določeno kvoto 4350 švicarskih frankov, jih bodo lahko dobili zdaj samo 3630.

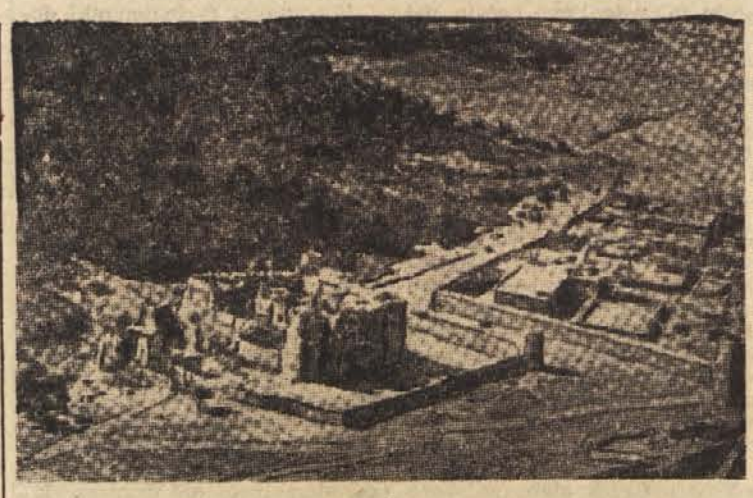
Po splošnem mnenju bodo vsi ti ukrepi neogibno povzročili občutno zmanjšanje potrošnje ter kupne moči delavcev in uslužbencev. Vodilne sindikalne centrale danes ostro kritizirajo vladne ukrepe o »ozdravljenju gospodarstva«. Obveščeni krogi pa ne izključujejo možnosti novih velikih stavk v industriji, prometu in upravi v začetku jeseni. Tri vodilne sindikalne centrale železničarjev so že danes pozvale svoje članstvo, naj konec tedna odločno terja zvišanje mezd v skladu z naraščanjem cen. Sindikat državnih uslužbencev pa je poslal vladi zahtevo po splošnem zvišanju minimalnih plač v državni upravi najmanj za 10 %.

Kitajska kmetijska delegacija pri Titu

Brioni, 12. avg. (Tanjug) Predsednik republike Tito je danes popoldne v navzočnosti člana Zveznega izvršnega sveta Slavka Komarja sprejel člane kitajske kmetijske delegacije, ki jih vodi kmetijski minister in kandidat za člana CK KP Kitajske Liao Lu Jen. Z njimi se je dalj časa prisrčno razgovarjal. Na sprejemu je bil tudi kitajski veleposlanik v Beogradu Vu Hsju Čuan.

ZDA in Bolgarija

Washington, 12. avg. (AP). Pristojni ameriški funkcionarji razpravljajo zdaj o možnosti, da bi ponovno navezali diplomatske odnose s Bolgarijo.

Omanska trdnjava Izki ob vznožju Džebel Akdarja — Zelenih gora

Čemu Britanci skrivajo

pogodbe med muskatskim sultanom in omanskimi glavarji?

London, 12. avg. (Tanjug). V pičlih 24 urah so predstavniki zunanjega ministrstva dvakrat zanikali vesti, da je bila med Veliko Britanijo in muskatskim sultanom neposredno pred začetkom napada na Oman sklenjena posebna pogodba s tajnimi klavzulami. Sodeč po poročilih iz Kaira, se je sultan v tej pogodbi zavezal, da ne bo dovolil, da bi ustanovili ameriški konzulat v Muskatu, da se ne bo obračal na indijskega konzula, preden ne bo vprašal za svet britanskega konzula, in da bo dovolil uvoz britanskega blaga brez ugovora glede njegove cene. Razen tega se še kakih 50 tajnih klavzul nanaša na poroštva britanskim iskalcem nafte v Muskatu in Omanu.

Na današnjem sestanku z novinarji je predstavnik vlade ponovno izjavil, da te trditve ne držé. Razen tega pa se britanska vlada strinja s sultanom, da že prej v Sibu sklenjena pogodba ne velja več. Po tej pogodbi, sklenjeni med sultanom in nekaterimi plemenskimi poglavarji, se je muskatski sultan zavezal, da bo priznal nekaterim poglavarjem, med njimi tudi omanskemu imamu, pravico do samouprave.

Dejstvo, da britanska vlada od začetka napada na Oman ni pripustila novinarjev na ozemlje Muskata in Omana, pozneje pa dovolila dostop samo nekaterim, in prepoved novinarjem britanske radijske postaje, da bi se pogovorili s sultanom, razlagajo nevtralni opazovalci v Londonu kot bojazen britanske vlade, da bi jim sultan utegnil povedati marsikaj, kar ne bi bilo po godu britanski vladi.

V Londonu menijo, da ima vlada prepis v Sibu sklenjene pogodbe, ki ga pa tisku noče dati na razpolago. »Vse je odvisno od besedila te pogodbe«, pravi danes »Daily Herald« in pripominja, da bi z njegovo objavo kaj lahko ugotovili, ali sta imam in njegova vojska »upornika« ali se upirata nasilju muskatskega sultana, ki ga podpirajo Britanci, da bi odvzeli imamu pravice, ki jih ima po pogodbi. Časnik zahteva, naj

Napad na Oman pride pred Varnostni svet OZN

Kairo, 12. avg. (Reuter) Arabska liga je sklenila postaviti britanska napad na Oman pred Varnostni svet OZN. Za to odločitev so se izrekle vse dežele v Ligi. Sekretar Mohamed Husana je nocoj izjavil, da je delegacije arabskih dežel v OZN že brzojavno pozval, naj se nujno zavzamejo za to, da pride omansko vprašanje pred VS. Kakor koročajo iz New Yorka, se bodo jutri zjutraj sestale arabske delegacije v OZN ter proučile položaj in način, kako bi napad na Oman predložile VS.

Nemška gospodarska premoč

prizadeva resne skrbi tudi Britancem

London, 12. avg. (Reuter). Dva angleška časnika »News Chronicle« in »Scottsman« razpravljata danes o nemški marki in zahtevata devizno reformo v Nemčiji. »News Chronicle« meni, da bi bilo za Veliko Britanijo koristno, če bi zahtevala splošno devizno reformo v Evropi. List ugotavlja, da ni samo francoski frank vržen iz ravnotežja. »Scottsman« izraža mnenje, da bo kmalu prišlo do krize, če bodo dopustili, da bi se dogodki razvijali v dosedanji smeri. Vprašanje plačilne bilance postaja za dežele s primanjkljajem čedalje neugodnejše, kar pa zadeva marko, nastajajo špekulativne operacije, ki večajo pritisk Zahodne Nemčije na devizni trg, ker je ta dežela velik upnik. »Scottsman« omenja, da nekatere evropske dežele zato proučujejo možnosti strožjih omejitev v svoji zunanji trgovini, kar bi lahko močno zavrlo svetovno trgovino. Po mnenju časnika bi ostal dolar v splošni reviziji deviznih stopenj temeljna valuta. Marka bi narasla na vrednost dolarja. Nekatere druge valute bi devalvirali. Funt bi po možnosti obdržal svoj sedanji tečaj.

Sovjetski obisk v Vzhodni Nemčiji

Berlin, 12. avg. Vzhodnonemški radio poroča, da so se danes nadaljevali razgovori med partijskima in vladnima delegacijama Vzhodne Nemčije in Sovjetske zveze. Jutri bo v Berlinu na trgu Marxa in Engelsa veliko zborovanje, na katerem bodo govorili prvi sekretar KPSZ Hruščev, prvi sekretar enotne Socialistične stranke Nemčije Ulbricht, namestnik predsednika sovjetske vlade Mikojan in predsednik vzhodnonemške vlade Otto Grotewohl. Obisk sovjetske delegacije bo trajal do srede.

Ob sovjetskem obisku v Vzhodni Nemčiji (od leve proti desni: Grotewohl, Mikojan, Pieck, Hruščev in Ulbricht)

POLEMIKA MED »UNITA« IN »AVANTIJEM«

Enotnost ali stik z ljudstvom

Ob sodelovanju italijanskih socialistov in demokristjanov v dveh občinskih svetih

Rim, 12. avg. (Tanjug) Socialisti in demokristjani so se sporazumeli o ustanovitvi izvršilnega odbora v dveh mestnih občinah — v La Spezii in Tonre-Annunziati. To je prvi sporazum o sodelovanju med socialisti in demokristjani. Po ponovnih volitvah v teh dveh mestih so dosegle KP in Socialistična stranka na eni ter Demokrščanska in ostale stranke na drugi strani enako število mandatov, zato nobena druga stran ni mogla sestaviti mestnega upravnega odbora.

Glasilo KPI »Unitá« je kritiziralo privolitev socialistov v sporazum, češ da je to voda na mlin Demokrščanskega vodstva, ki bi rado s sodelovanjem s socialisti pomirilo svoje levo krilo, tako okrepilo svojo enotnost ter hkrati zaneslo razdor v vrste delavskega razreda. Socialistični »Avanti« pa zavrača to kritiko in meni, da je to sodelovanje nujno, da bi preprečili imenovanje komisarjev v obeh krajih. Časnik tudi opozarja na že prej določena načela, da bodo socialisti skupaj s komunisti sestavili upravne odbore v tistih občinah, v katerih bi dobili večino, v drugih primerih pa da bodo socialisti sodelovali z demokristjani, da bi preprečili prevelik vpliv ne samo monarhistov in fašistov, marveč tudi ostale in predvsem liberalcev. »Avanti« pravi, da so se preživeli stari nazori, ki so povzročili osamitev delavskih strank in meni, da takšno ravnanje odpira pot k obnovi političnega življenja in prispeva k pobijanju integralističnih teženj demokrščanskega vodstva.

Po kongresu Socialistične stranke v Benetkah, na katerem so razglasili popolno neodvisnost političnih strank, se je med komunisti in socialisti večkrat vnela polemika zaradi različnih gledišč o notranjih problemih ter o politični smeri delavskih strank. Socialisti na primer menijo, da je treba konstruktivno vplivati na vlado, da bi urejala gospodarska in socialna vprašanja. Hkrati pa obsojajo dosedanjo politiko vnaprej določene opozicije, ki po njihovem mnenju rodi osamitev delavskih strank in zato tudi njihov odmik od delavskega razreda. Socialisti opozarjajo, da je politika fronte preživela oblika, ki ne ustreza sedanjemu položaju v deželi. Komunisti pa spet opozarjajo na potrebo po enotnosti delavskih strank in menijo, da koncepcije socialistov prispevajo k slabitvi te enotnosti.

Naša delegacija na poti v Džakarto

Rim, 12. avg. (Tanjug) Nocoj je odpotovala z letalom v Džakarto jugoslovanska vladna delegacija pod vodstvom podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Svetozarja Vukmanovića. V delegaciji sta tudi državni podsekretar za zunanje zadeve dr. Vladimir Velebit in guverner Narodne banke Vojin Guzina. Na letališču sta delegacijo pozdravila odpravnik poslov jugoslovanskega veleposlaništva Mihajlo Majer in indonezijski veleposlanik v Beogradu Sudarsono.

Američani svojih mladincev ne puste na Kitajsko

Washington, 12. avg. (AFP). Predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva je danes izjavil, da si ameriška vlada prizadeva navezati stike s skupino ameriških mladincev, ki so se udeležili svetovnega mladinskega festivala v Moskvi in nameravajo na povabilo pekinške vlade potovati na Kitajsko. Pripomnil je, da je ta namera ameriških mladincev v navzkrižju z ameriško tradicionalno politiko nasproti Kitajski

Veleposlanik Pavičević pri grškem zunanjem ministru

Atene, 12. avg. (Tanjug) Jugoslovanski veleposlanik Mišo Pavičević je bil danes pri grškem zunanjem ministru Aerofu. Razgovor je trajal eno uro.

Zdaj pa gverila

v Džebel Akdarju — omanskih Zelenih gorah

Bahrein, 12. avg. (Reuter) Po najnovejših poročilih s fronte so britanske čete doslej zavzele samo južni del mesta Nizve. Britanske enote nameravajo v bližini tega trdnjavskega mesta ustanoviti začasno vojaško oporišče. Britanski glavni stan računa s tem, da bodo imamove sile zdaj začele gverilsko vojskovanje, ker so se, kakor zatrjujejo britanski piloti, umaknile v Zelene gore — Džebel Akdar. Britanski reaktivni lovci so včeraj prvikrat napadli njih oddelke v teh gorah.

Zatrjujejo tudi, da so britanski polki, ki so bili doslej v rezervi, posegli v boje in z ognjem iz avtomatskega orožja podpirajo sultanove čete. Po prvih poročilih je padlo v bojih pri Nizvi 12, ranjenih pa je bilo znatno število imamovih borcev.

Britanski rezident Bernard Barrough in vicemaršal Laurence Sinclair sta danes odpotovala v Muskat, kjer se bosta skupno s poveljnikom britanskih čet, ki se vojskujejo v Omanu, generalom Robertsonom, začela posvetovati s sultanom o nadaljnjih vojaških operacijah proti četam omanskega imama.

Sultanove čete so se že utrdile na severni strani kraja Firk, ki obvlada dolino v smeri proti Nizvi. Britanski predstavnik je izjavil, da so poslali v London protitankovske mine, ki so jih postavili imamovi oddelki pri Firku in Nizvi, da bi dognali, od kod izvirajo. Vsekakor niso britanske.

Kairo, 12. avg. (Reuter). Predstavnik omanskega imama v Kairu je danes izjavil, da padec Nizve ne pomeni, da je spopad končan. Pripomnil je, da se bodo omanski uporniki zdaj umaknili v gore in od ondod nadaljevali boj. Živčna vojna se šele začenja. Uporniki bodo napadali britanske sile kjer in kadar jih bodo najmanj pričakovali. Za boj proti Angležem v Omanu so se prijavili tudi prostovoljci iz Egipta.

»Al Gumhurija« obtožuje danes vlado ZDA, da gre namenoma naslepe preko dogodkov v Omanu in se ne zmeni za imamov klic na pomoč ter tako pomaga Britancem, »da bi poceni zmagali«. Na podlagi Eisenhowerjeve doktrine, nadaljuje časnik, bi morali Američani pomagati Arabcem, ki zahtevajo pomoč. Boji v Omanu pa so pokazali, da ni cilj doktrine, pomagati Arabcem, zagotoviti njih neodvisnost in braniti mir.

MEDNARODNA KONFERENCA O ŽELEZNIŠKEM VOZNEM REDU

»Jugoslavija-ekspres« bo vozil vse leto

Mednarodni vlaki, ki povezujejo Zahodno Evropo z Grčijo, Bolgarijo in Turčijo bodo skrajšali vožnjo za 10 do 12 ur

Bled, 12. avg. (Tanjug). Na Bledu je bila danes mednarodna konferenca o voznem redu v železniškem prometu. Na njej so sodelovali predstavniki železniške uprave Avstrije, Zahodne Nemčije, Bolgarije in Jugoslavije. Govorili so v glavnem o tem, kako bi skrajšali čas vožnje mednarodnih vlakov, ki povezujejo Zahodno Evropo z Grčijo, Bolgarijo in Turčijo. Sprejeli so predlog jugoslovanskih predstavnikov, naj bi trajanje vožnje »Jugoslavija ekspresa« zmanjšali za 12, »Balkan ekspresa« pa za 10 ur. Sprejet je bil tudi predlog, naj bi »Jugoslavija ekspres« vozil vse leto.

Bolgarija se je na konferenci zavezala, da bo pospešila vožnjo mednarodnih vlakov po svojem ozemlju. Ekspresni vlaki ne bodo odslej več stali v Sofiji dve uri in pol, kakor doslej, marveč samo 30 minut. Predstavniki železniške uprave Avstrije, Zahodne Nemčije, Bolgarije in Jugoslavije bodo drevi podpisali protokol o doseženem sporazumu.

Priprave Jugoslovanske vojne mornarice na proslavo 15. obletnice ustanovitve

Glavna svečanost bo v Splitu — V »jadranski noči« bo sodelovalo več sto športnih čolnov

Split, 12. avg. (Tanjug). Z večjo dejavnostjo za ideološko politično, kulturno, prosvetno in fizkulturno izobrazbo svojih predstavnikov bo Jugoslovanska mornarica 9. septembra proslavila petnajsto obletnico svoje ustanovitve. V vseh enotah in na vseh ladjah bodo športne tekme. V večjih garnizijah pripravljajo tudi tekme s posebnimi ekipami športnih društev ter razstave JVM. Garnizija na otoku Visu pripravlja v sodelovanju s političnimi organi dokumentarno razstavo o bivanju vrhovnega komandanta na tem otoku med vojno.

Ob jubilejni obletnici bo delegacija JVM na vojni ladji obiskala prvo vojno pristanišče Jugoslovanske vojne mornarice Podgoro, kjer je bil formiran tudi prvi partizanski pomorski odred. Ob vsej jadranski obali pripravljajo celo vrsto akcij, prireditev, razstav in športnih tekem. Glavna svečanost s slavnostno akademijo bo na predvečer obletnice v Splitu. Pripravljajo tudi »jadransko noč«, v kateri bo sodelovalo več sto športnih čolnov.

VREMENSKA NAPOVED

za torek, 13. avgusta:

Oblačno, vmes nekaj padavin, deloma nevihte. Temperature ponoči med 12 in 16, v Primorju okoli 21, najvišje dnevne temperature med 25 in 29 stopinjami Celzija.

Stanje vremena

Medtem ko se zadržujejo tople zračne gmote južno od Alp, je Severne Alpe zajel hladnejši zrak, ki bo deloma že jutri v višinah zajel naše kraje.

Sostanovalski in podnajemniški odnosi

Iz prednačrta zakona o družbenem upravljanju stanovanjskih zgradb

Prednačrt zakona o družbenem upravljanju stanovanjskih zgradb, ki ga je pred kratkim pripravil drž. sekretariat za zakonodajo Zvez. izvršnega sveta, vsebuje med drugim tudi predpise o odnosih sostanovalcev in podnajemnikov. V tem zakonskem prednačrtu je postavljeno načelo, naj se v bodoče ne ustanavljajo nobeni prisilni sostanovalski in podnajemniški odnosi. Seveda pa z novim zakonom ni mogoče spreminjati obstoječih odnosov sostanovalcev in podnajemnikov, ki naj bi ostali v veljavi, dokler ti odnosi sami ne prene[illegible]jo.

V zakonskem prednačrtu je zamišljena postopna likvidacija obstoječih stanovanjskih odnosov s postopno izselitvijo enega izmed sostanovalcev. Za primer take izselitve je predvideno, da se prostori sostanovalca, ki se izseli, ne morejo dati v izkoriščanje kakemu novemu sostanovalcu, marveč lahko razpolaga z izpraznjenimi prostori drugi sostanovalec. V takem primeru seveda lahko nastane presežek stanovanjskega prostora. Ker pa je treba stanovanjski prostor racionalno izkoriščati, določa prednačrt, da ugotovi v takem primeru ljudski odbor obseg presežka in predpiše sostanovalcu, ki prevzame celotno stanovanje in postane edini najemnik stanovanja, da v dveh mesecih sam poskrbi, da bo stanovanje ustrezno zasedeno, na primer, da dobi podnajemnika ali več podnajemnikov ali pa vzame na stanovanje sorodnike ipd. Če tega v predpisanem roku ne uredi, mora po prednačrtu plačati za presežek stanovanjskega prostora trikratno najemnino. Prav tako je v prednačrtu predvideno, da vsaka ljudska republika s svojim zakonom predpiše, kdaj je šteti, da je stanovanje racionalno izkoriščeno. V splošnem naj velja, da imajo pravico do posebne sobe znanstveni delavci, književniki, umetniki in drugi vidni javni delavci in strokovnjaki, kakor tudi osebe, ki bolehajo za kronično in nalezljivo boleznijo.

Predvidena je tudi zamenjava stanovanjskih prostorov med sostanovalci, pri čemer pa je potrebno soglasje drugega sostanovalca, če je število članov sostanovalčevega gospodinjstva, ki se izseli, manjše kakor število članov sostanovalčevega gospodinjstva, ki se vseli, ali če je v družini, ki se vseli, član, ki boleha za kronično nalezljivo boleznijo. Razen tega določa prednačrt, da sostanovalec lahko vzame podnajemnika le s pristankom drugega sostanovalca.

Glede razdelitve najemnine določa prednačrt, da sostanovalec plača del najemnine, ki ustreza površini njegovega dela stanovanja, za ostale prostore, ki se skupaj uporabljajo, pa se določi najemnina sorazmerno po številu članov gospodinjstva. Na zahtevo sostanovalca lahko stanovanjski organ občine določi, da drugi sostanovalec plača sorazmerno večji del najemnine, če izkorišča ugodnejši del stanovanja. V primeru ločitve zakona velja, da izkoriščajo ločeni zakonci stanovanje kot sostanovalci, stanovanjski organ občine pa določi v primeru spora prostore, ki jih bo izkoriščal vsak izmed njiju.

V poglavju Podnajemniki določa prednačrt zakona med drugim, da predpiše občinski ljudski odbor višino odškodnine za stanovanjski prostor podnajemnika. To pa velja le za čisti del najemnine. Podnajemnik pa lahko plača najemniku stanovanja razen tega odškodnino za uporabo pohištva, za potrošeno električno energijo, vodo in postrežbo. Višino te odškodnine določita s pogodbo najemnik in podnajemnik.

Glede odpovedi podnajemnikom je važno določilo prednačrta, da podnajemnik avtomatično izgubi pravico do stanovanja, če se najemnik izseli. Podnajemniški odnos preneha tudi na temelju odpovedi. Če ni v pogodbi med najemnikom stanovanja in podnajemnikom nič drugega določeno in je pogodba sklenjena za nedoločen čas, tedaj znaša odpovedni rok mesec dni. Ljudski odbor določi na splošno tudi daljši odpovedni rok, toda največ do treh mesecev. Če pa je podnajemniški odnos sklenjen za določen čas, mora biti odpoved sporočena drugi stranki najmanj mesec dni pred potekom dobe, za katero je bila pogodba sklenjena, sicer se šteje, da je pogodba tiho podaljšana za enak čas, kakor je bila sklenjena. Omeniti je še, da podnajemnik ne more dati podnajemniških stanovanjskih prostorov drugim v izkoriščanje niti v celoti, niti deloma.

S.

PRED OTVORITVIJO VISOKE TEHNIŠKE ŠOLE V ZAGREBU

Industrija bo hitreje dobivala STROKOVNJAKE

Kvalificirani delavci, tehniki, industrijski poslovodje in drugi strokovnjaki z večletno prakso se bodo na novi šoli usposabljali za obratne inženirje — Inženirji splošnega tipa se bodo še nadalje šolali na tehniških fakultetah

Zagreb, 12. avg. (Tanjug). V začetku prihodnjega leta se bo vpisal prvi rod slušateljev visoke tehniške šole, ki jo bodo odprli v Zagrebu. To bodo kvalificirani delavci, tehniki, industrijski poslovodje in drugi strokovnjaki iz prakse, ki imajo že večletne izkušnje in ki se bodo s štiriletnim šolanjem usposobili za vodenje proizvodnega procesa v industrijskih podjetjih — za obratne inženirje. Visoka tehniška šola v Zagrebu bo sprejemala slušatelje iz vseh republik.

Obratni inženirji so tisti visokokvalificirani strokovnjaki, ki se pretežno ali izključno posvete proizvodnji in vzdrževanju obratov. Ustanovitev visoke tehniške šole je poskus, da bi začeli te strokovnjake, ki jih naša podjetja nujno potrebujejo, usposabljati na hitrejši in bolj racionalen način. Inženirji splošnega tipa, ki bodo delali predvsem za projektiranje novih obratov in pospeševanje tehnološkega procesa, se bodo še nadalje šolali na tehniških fakultetah.

INDUSTRIJI PRIMANJKUJE 4000 STROJNIH INŽENIRJEV

Po statističnih podatkih primanjkuje naši industriji približno 4000 strojnih inženirjev, z vseh strojnih fakultet v državi pa jih pride letno največ 300. Razen tega, da zahteva šolanje strojnih inženirjev na fakultetah precej let, morajo mladi inženirji, kakor kaže praksa, še nekaj let delati v podjetju, da so docela kos proizvodnemu procesu in da ga lahko vodijo. S šolanjem za obratne inženirje ljudi, ki imajo že izkušnje iz praktičnega dela, se bo ta rok znatno skrajšal in industrija bo prej dobila potrebne strokovnjake.

Visoka tehniška šola bo v začetku usposabljala samo obratne inženirje strojne stroke, ker so potrebe po teh strokovnjakih velike ne samo v strojni industriji, marveč tudi v drugih industrijskih panogah, pa tudi v rudarstvu in gradbeništvu za vzdrževanje mehanizacije, v kmetijstvu in drugih panogah. Študiranje na visoki tehniški šoli bo trajalo štiri leta in v tem času si bodo slušatelji pridobili potrebno teoretično in praktično znanje za vodenje industrijskih obratov, kakor tudi najvažnejše znanje iz splošnih ved – matematike, fizike in kemije.

Visoka tehniška šola bo sprejemala v začetku 150 študentov letno, po 75 v vsakem semestru, v prihodnjih letih, ko bo organizirana v polnem obsegu, pa kakih 250 študentov letno.

Včeraj najbolj vroč dan letošnjega poletja

Najhujša vročina je bila v Banji Luki (41° C), medtem ko se je v Dravogradu povzpelo živo srebro »komaj« na 29 stopinj Celzija

Po daljšem obdobju razmeroma nizke temperature je val hude vročine zadnje dni spet zajel vzhodne in severne dele naše države. Včerajšnji dan je bil v letošnjem poletju najbolj vroč. V prvih popoldanskih urah je znašala temperatura v Banji Luki 41° C. Visoko temperaturo so imeli tudi v Bihaču (nad 36°), v Titogradu (37°), v Koviljači (37°) in še v nekaterih drugih krajih.

V Beogradu so imeli ob dveh popoldne 37° C. V letošnjem letju je bilo tako vroče v Beogradu samo en dan v začetku julija, ko je narasla temperatura na 37° C. V Sloveniji včeraj ni bilo tako hude vročine. Na Jezerskem so imeli 24°, v Planici 26°, v Dravogradu pa 29° C.

Betonsko železo za gradnjo stanovanj zagotovljeno

Beograd, 12. avg. (Tanjug). — Odbor za zunanjo trgovino je odobril devize za nakup 1000 ton betonskega železa f-6 mm v tujini za potrebe stanovanjske izgradnje. Zunanjetrgovinsko podjetje »Tehnopromet« iz Beograda je že kupilo to železo v Italiji. Prvih 500 ton dobimo od 21. do 31. avgusta, ostalo količino pa od 1. do 7. septembra. Tako je urejeno vprašanje preskrbe gradbenih podjetij z betonskim železom za stanovanjsko izgradnjo. V Zvezni gradbeni zbornici menijo, da bodo s tem nakupom iz Italije in z normalno domačo proizvodnjo zadovoljene potrebe gradbenih podjetij po betonskem železu pri sedanji sestavi graditve. Sicer pa bo proizvodnja tovarne kablov »Moša Pijade« v Svetozarevu in Železarne Zenica (ko bosta začeli redno obratovati) zadostovala za potrebe gradbeništva po tem važnem gradivu.

Kratek obračun Mariborskega tedna

Skoraj za poldrugo milijardo sklenjenih pogodb — Lani 80.000, letos nad 110.000 obiskovalcev — Z vključitvijo turizma v razstavo bi prireditev dokaj izpopolnili

Vzlic raznim pomanjkljivostim je letošnji Mariborski teden vendarle lepo uspel. To med drugim dokazuje razmeroma veliko število obiskovalcev. Lani so jih na primer na starem začasnem razstavišču našteli okrog 80.000, letos na novem ob Dravi pa kar 110.241!

Razstavljavci so med Mariborskim tednom prodali za 1 milijardo in 442 milijonov dinarjev najrazličnejših izdelkov. Na prvem mestu velja omeniti tovarno termoelektričnih proizvodov »Tobi« v Bistrici pri Mariboru, ki je utrla pot na trg svoji polletni proizvodnji hladilnikov in električnih štedilnikov v skupni vrednosti 600 milijonov dinarjev. Tezenska tovarna poljedelskih strojev je sklenila za 90 milijonov dinarjev pogodb in s tem dosegla večji uspeh kot kdaj koli doslej na razstavišču Mariborskega tedna. Celjsko trgovsko podjetje na veliko »Kovinotehna« je prodalo za 60 milijonov dinarjev izdelkov, a mlada tovarna »Kozjanka« za 20 milijonov dinarjev otroške konfekcije. Razmeroma malo nasproti mnogim izmed razstavljavcev in vrednosti lastne proizvodnje pa so spravila v promet tekstilna podjetja. Toda vmes je tehten razlog: njih zaloge izdelkov so v glavnem skromne.

SPODBUDNA OCENA

O dobrih in slabih straneh letošnjega Mariborskega tedna mnogokaj pove tudi izjava generalnega sekretarja Zveze trgovinskih zbornic Jugoslavije Rista Bajalskega za naš list:

»Vsekakor beleži letošnja razstava dokajšen napredek v primerjavi s predlansko. Seveda imamo zdaj na razpolago tudi več blaga. Zlasti mi je všeč, da je del razstavljavcev nastopil zavestno komercialno. Mariborska tekstilna tovarna je na primer nedvomno ubrala koristno pot s tem, da je razstavo povezala z anketo o vzorcih svojih proizvodov. Tovarna emajlirane posode v Celju je na ustrezen način prikazala uporabo ekonomskih loncev. Prav tako pohvalne so demonstracije delovanja gospodinjskih strojev v posebnem paviljonu. Na drugi strani pa spričo naravnih lepot ter izletniških in letoviščarskih možnosti Slovenije in tudi mariborskega področja menim, da bi morali uvrstiti v razstavo tudi turizem. To bi prireditev dokaj izpopolnilo.«

Pogled na mariborsko obdravsko razstavišče v letošnjem letu. Za prihodnje leto obetajo precejšnje izboljšave

Doslej največji tranzitni promet preko reške luke

V letošnjem prvem polletju 122 tisoč ton večji promet kot v istem razdobju lanskega leta. Letos uporablja reško luko tudi Poljska

Reka, 12. avg. (Tanjug). Reška luka je imela v prvem polletju letošnjega leta doslej največji tranzitni promet, ki je bil za 122.000 ton večji, kakor v prvem polletju lanskega leta. Prek reškega pristanišča je šlo letos 440.000 ton blaga iz dežel podonavskega bazena.

V tranzitnem prometu reške luke je bila na prvem mestu Češkoslovaška s 169.000 ton. Slede Avstrija s 131.000, Madžarska 130.000 ton itd. Glede na lansko leto se je letos avstrijski tranzit malone potrojil. Med uporabniki reškega pristanišča se je letos prvikrat pojavila tudi Poljska. Strokovnjaki računajo, da bo imelo reško pristanišče letos nad milijon ton tranzitnega prometa

Obisk naprednih žena iz Gorice v Novi Gorici

Nova Gorica, 12. avgusta. — Na lastno pobudo je danes obiskala predstavnice ženskih organizacij v Novi Gorici delegacija naprednih italijanskih žena (UDI) iz Goriške pokrajine. V odposlanstvu, ki ga je vodila tajnica pokrajinskega odbora organizacije gospa Antonietta Comar, so bile ugledne javne in politične delavke iz Gorice, Tržiča, Krmina in drugod. Prisostvovale so skupni seji okrajnih odborov Zveze ženskih društev, Zveze žena zadružnic ter Zavoda za pospeševanje gospodinjstva ter se seznanile z raznimi problemi iz dela naših ženskih organizacij.

Popoldne so se članice odposlanstva sešle z delavkami v industrijskih podjetjih, med katerimi so bile tudi članice delavskih svetov, upravnih odborov in odbornice v drugih organizacijah. Seznanile so se z udeležbo in vlogo žena v samoupravnih organih in drugih institucijah družbenega upravljanja in samoupravljanja pri nas. Današnji obisk italijanskih žena sodi k prizadevanjem za medsebojno zbližanje in sodelovanje naprednih organizacij iz obmejnih krajev obeh dežel.

M. D.

VI. kongres LMS bo v Celju

Po sklepu Centralnega komiteja Ljudske mladine Slovenije bo VI. kongres LMS v Celju, in sicer v veliki dvorani kina Union. V mestu ob Savinji se bo 13. in 14. septembra zbralo okrog 500 delegatov in gostov. Na ta svečani dogodek se Celjani temeljito pripravljajo.

DNEVNIK

Voditelji KP Gruzije so včeraj obiskali Dubrovnik, kjer so si ogledali znamenitosti mesta, zvečer pa so prisostvovali predstavi »Ifigenije na Tavridi«, ki so jo uprizorili v okviru dubrovniških letnih iger. V družbi gostov iz Gruzije je bil tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Rankovič s soprogo.

Skupina 36 predstavnikov mladinske sekcije »Elbaša« (Vsearabske socialistične lige), ki jo vodi Hafez Jamali, je včeraj prispela v Novi Sad. V pokrajinskem komiteju Ljudske mladine Vojvodine so se mladi socialisti iz Sirije, Iraka, Libanona, Jordanije in Libije živahno zanimali za kmetijstvo Vojvodine, za razvoj kmetijskega zadružništva, zlasti pa za kooperacijo z individualnimi kmetijskimi proizvajalci. Nato so mladi arabski socialisti obiskali kmetijsko zadrugo v Petrovaradinu, potem pa Sremske Karlovce in državno kmetijsko posestvo »Gladnoš« pri Bešti.

V Sarajevu se je včeraj mudila sindikalna delegacija poljskih rudarjev, ki se že več dni mudi pri nas kot gost Centralnega odbora Sindikata rudarjev in metalurgov Jugoslavije. Predstavniki sindikata poljskih rudarjev so si v Sarajevu ogledali muzej »Gavrila Principa« ter kulturne in zgodovinske znamenitosti mesta. Obiskali so Tuzlo, Kreko, počitniški dom »Bistričak« in »Brezo«, nakar so odpotovali v Jablanico.

Ameriški veleposlanik v Beogradu James Riddleberger je prispel na obisk v BiH, kjer ga je včeraj sprejel predsednik Izvršnega sveta BiH Šefket Maglajlič, ki je potem gostom na čast priredil kosilo. Med drugim so bili na kosilu član Izvršnega sveta BiH Blažo Djuričić, generalpolkovnik Milutin Morača in ameriški konzul v Sarajevu S. E. Palmer s soprogo. Ameriški veleposlanik si je včeraj v Sarajevu ogledal mesto in okolico, danes pa bo obiskal Zenico.

Sekretar Generalne konfederacije dela Italije Giuseppe di Vittorio je včeraj prispel z letalom iz Zagreba v Dubrovnik. Tu se bo mudil 10 dni. Včeraj si je ogledal dubrovniške zgodovinske in kulturne spomenike ter napravil izlet na otok Lokrum.

Poslovilno kosilo na čast izraelskemu veleposlaniku v Jugoslaviji Aryeu Levaviju, ki odhaja na novo dolžnost, je včeraj priredil državni podsekretar za zunanje zadeve Srdjan Prica.

Docent Medicinske fakultete v Aleksandriji Saib Abu Suša je prispel v Novi Sad, kjer je obiskal znanega novosadskega očesnega zdravnika dr. Svetislava Poštića, ki se je kot strokovnjak OZN mudil več mesecev v Iranu in pomagal v boju proti trahomu. Abu Šušo je poslala v Jugoslavijo svetovna zdravstvena organizacija z namenom, da se seznani z organizacijo naše protitrahomske službe in njenimi velikimi uspehi pri zatiranju te hude očesne bolezni.

Razstavo sodobne hrvatske uporabne umetnosti so včeraj odprli v reški Galeriji likovnih umetnosti. Na razstavi sodeluje 45 avtorjev, ki razstavljajo nad 200 del. Razstava bo odprta več kot mesec dni.

S. K. GILJ

13

ŠEST LET Z V. I. LENINOM

Spomini osebnega šoferja Vladimira Iliča Lenina

Bilo je deset minut čez tri. Od Kremlja do Maškove prečne ulice bi bil lahko opravil ne samo eno, marveč dve vožnji. Ko sem pošiljal tja svojega pomočnika, mu očividno nisem dovolj natanko pojasnil, kako prideš do stanovanja Gorkega. In to se mi je maščevalo.

Kake četrt ure pred rokom, ki ga je bil določil Lenin, je planil v garažo moj pomočnik in ves obupan dejal:

»Stanovanja Gorkega nisem mogel najti. Zaman sem trkal na vsa vrata.«

Osupnil sem. Čas Vladimira Iljiča je bil izredno drag, preračunan je bil dobesedno na minute. Lenin sam je bil zelo natančen. Nikoli ni pustil čakati ljudi, ki jih je povabil, in tudi netočnosti drugih ni trpel.

Skočil sem v avto in zdirjal proti vratom. Do določene ure je manjkalo še nekaj minut. Nisem več računal s tem, da bom popravil storjeno napako, rad bi bil samo skrajšal zamudo.

Na vso moč sem dirjal po moskovskih ulicah. Mimoidoči so se osuplo ustavljali, konji so skakali v stran. In nenadoma sem zagledal Gorkega. Peljal se je z izvoščkom.

Razveselil sem se. Ko me je Aleksej Maksimovič zagledal, je plačal izvoščku in presedel v moj avto. Spotoma sem mu vse pojasnil. »Ogenj bo v strehi, tovariš Gilj,« je rekel Aleksej Maksimovič in si zaskrbljeno vihal trde brke. – »Kar naravnost vam pravim – ogenj bo v strehi. Oba jih bova slišala, jaz in vi.«

Pritrdil sem mu, da bo res ogenj v strehi, pripomnil pa sem, da jih ne bo slišal on, marveč samo jaz. Pogledal me je in se tiho zasmejal.

»Morava si kaj izmisliti,« je dejal. »Nikar se ne razburjajte, Gilj, poskusil bom zadevo urediti.«

Aleksej Maksimovič je stopil v sprejemnico Vladimira Iljiča s precejšnjo zamudo.

Čez dve uri sem peljal Gorkega domov.

»No, kako je bilo, Aleksej Maksimovič?« sem ga vprašal.

Ves iz sebe je zamahnil z roko:

»Del krivde sem prevzel nase. Mar more človek ukaniti Vladimira Iljiča?«

Zvečer sem prišel v delovno sobo Vladimira Iljiča in mu jel pojasnjevati, kaj se je zgodilo. S prsti, zataknjenimi za telovnik, je hodil po sobi in me poslušal, ne da bi mi posegel v besedo. Potem pa je rekel:

»No že prav, pozabimo na ta primer. Upam, da se kaj takšnega ne bo več ponovilo.«

Drugi dan mi je poslovodja Sovjeta ljudskih komisarjev, ki je bil o dogodku obveščen, s svojim podpisom v dnevnem povelju izrekel ukor, ker nisem izpolnil naročila tovariša Lenina.

Vladimiru Iljiču tega nisem povedal. Ni me tako bolel ukor poslovodje kolikor zavest, da sem s svojim ravnanjem kršil red Leninovega dela.

Vladimir Iljič je bil izredno natančen. Kamorkoli sva se peljala, zmerom je vnaprej določil, kdaj morava prispeti na cilj. Če sva prispela pravočasno, je zmerom dejal: »Imenitno, zadela sva!« Če pa sva se zakasnila, je ob upoštevanju vzrokov zamude rekel: »Ni prav, nisva zadela,« ali: »No, saj nisva midva kriva, zadržali so naju.«

Če je prišel kdo le nekaj minut prepozno, ga je Vladimir Iljič zmerom pokaral, dostikrat seveda v šaljivi obliki. Včasi je pogledal na uro in rekel: »Moja ura nekam prehiteva, treba jo je preveriti. Koliko kaže vaša?«

LENIN MED SVOJCI

Poleti 1918 je bil Vladimir Iljič na počitnicah v Tarasovki. Tu sta imela Lenin in Krupskaja v dvonadstropni hiši v drugem nadstropju dve sobi. Sem sta prihajala običajno ob sobotah pozno zvečer in odhajala v ponedeljek navsezgodaj. Na vožnjah iz mesta ju je dostikrat spremljala Leninova sestra Marija Iljinična.

Spominjam se doživetja, ko smo se vračali v Kremelj. Navsezgodaj zjutraj je Vladimir Iljič po prstih prišel k meni in me zbudil:

»Čas je, da vstanete, tovariš Gilj, v mesto se odpeljeva. Poriniva avto neslišno iz garaže, da ne prebudiva Nadežde Konstantinovne in Marije Iljinične.«

Ne da bi pognal motor, sva z združenimi močmi porinila avto iz garaže na dvorišče in se tiho odpeljala v Moskvo. Ob osmih ali devetih zjutraj mi je Iljič rekel:

»No, zdaj pa se vrnite v Tarasovko in pripeljite Nadeždo Konstantinovno in Marijo Iljinično.«

Leninovo občevanje s svojci — sestrami, bratom, soprogo in nečakom, me je zmerom prevzemalo z radostjo. Preobremenjenost z delom Iljiča ni motila, da ne bi stalno spraševal, ali je Nadežda Konstantinovna zajtrkovala, ali ni Marija Iljinična utrujena od zasedanja, ali je v stanovanju Ane Iljinične dovolj toplo itd.

»Tovariš Gilj,« mi je rekel nekoč, »tu imate topel šal. Vzemite ga v avto in pregovorite Nadeždo Konstantinovno, da ga ogrne.« Pri tem je pokazal, kako je treba čim topleje zaviti noge.

Vladimir Iljič in Nadežda Konstantinovna sta stanovala v Kremlju, zraven prostorov Sovjeta ljudskih komisarjev. Njuno stanovanje je bilo v tretjem nadstropju. Dvigala prva leta ni bilo, treba je bilo hoditi po strmem visokem stopnišču. Vladimir Iljič se ni nikoli pritoževal, da mora hoditi visoko in da je hoja naporna, pač pa se je dostikrat jezil, da mora Nadežda Konstantinovna z naporno hojo obremenjevati svoje bolno srce.

Nevzdržno načelo

Ondan je francoska delegacija zapustila sejo odbora za nesamoupravna področja OZN, ko je razpravljal o položaju, ki nastaja za ta področja spričo ustanovitve Skupnega evropskega trga. Razpravo o tem so sprožile delegacije Gvatemale, Indije, Iraka in Venezuele, ki si že dalj časa prizadevajo, da bi vključile v dnevni red odbora proučitev posledic, ki jim jih povzroča pogodba o skupnem trgu. Nekatere izmed teh dežel sodijo, da ta pogodba zahodnim državam omogoča, da si gospodarsko še bolj podjarmijo področja, ki jih zdaj upravljajo, medtem ko se druge, večinoma latinsko-ameriške dežele, boje neugodne konkurence Skupnega trga v prodaji surovin na nesamoupravnih področjih.

Francoski delegat je trdil, da je razprava o tem vprašanju »nezakonita«, da zadeva vprašanje suverenosti, in celo, da zrcali »pomanjkanje diplomatske kurtoazije« nasproti deželam, ki naj bi po pogodbi sodelovale. Francoska resolucija, ki je zahtevala, naj bi razpravo zaključili, je bila zavrnjena z glasovi Gvatemale, Indije, Iraka, Peruja, Venezuele in Cejlona, proti glasovom Francije, Velike Britanije, Nizozemske in Avstralije. ZDA, Nova Zelandija in Čangkajškov delegat so se glasovanja vzdržali.

Problem je vsekakor pomemben že zaradi tega, ker ga je načelo toliko dežel. V vsakem primeru deželam skupnega trga resno očitajo, da njih inštitucija ne prispeva k razvoju gospodarstva nesamostojnih dežel, s tem pa tudi ne k njihovi osamosvojitvi.

Ob tej priložnosti bi radi opozorili na drugo plat tega vprašanja. Gre za slabo načelo umika iz organa OZN v protest proti razpravi o nekem vprašanju. Celo v obdobju hladne vojne je takšno ravnanje, ki na srečo ni bilo pogostno, svetovna javnost ponovno obsodila. Takšno ravnanje je videti čedalje bolj nesmiselno, tembolj zato, ker na razpravah čedalje bolj dejavno teže za rešitvami perečih mednarodnih vprašanj.

Ena izmed osnovnih nalog OZN je skrb za razvoj in osamosvojitev odvisnih dežel. Zato je OZN tudi ustanovila poseben odbor. Ni nakljucje, da so kolonialna vprašanja in nesamoupravna področja že leta na dnevnem redu OZN. Podobno je tudi z letošnjim dnevnim redom Generalne skupščine. Če bi vse dežele, o katerih ravnanju izražajo pomisleke, preprečevale razprave tako, da bi se umikale iz raznih odborov OZN, bi bilo to zelo slabo za mednarodno sodelovanje, za katerega smo se vendarle vsi opredelili, ko smo izbrali mir, ne pa vojno. **Z. P.**

Velesejem v Celovcu

posredovalec med našo deželo in Avstrijo

Celovec, 12. avg. Velesejem v Celovcu, ki ga letos prirejajo že šestič, je sicer najmlajša izmed velesejemskih ustanov v Avstriji, a si je že zagotovila pomembno mesto. Prireditelji so znali dati sejmu ustrezen organizacijski okvir, upoštevali so potrebe domačega gospodarstva pa tudi možnosti. Začeli so skromno, brez velikih investicij, o čemer še danes pričajo začasni razstavni objekti iz lesa in s platnom kriti šotori. Šele pozneje so se jim pridružili zidani objekti. In razstavišče je zdaj že pretesno.

Tako se je razvil velesejem z letošnjimi 1000 razstavljavci. Lani je bilo na njem 285.000 ljudi, med njimi 80.000 tujcev, večinoma sicer letoviščarjev, kar pa je za prireditev v mestu z 68.000 prebivalci gotovo veliko. Poseben značaj daje velesejmu razen udeležbe Jugoslavije, Italije in Nemčije predvsem sejem lesa. Ostali del velesejma pa je namenjen potrošnikom. Tu ni omejitev glede načina trgovanja v obliki trgovskih kupčijskim zaključkov. Vsak obiskovalec lahko v tem delu sejma kupi vse, kar vidi. Ta posrečena kombinacija med razstavo in stojnico ter veseličnim prostorom poživlja prireditev.

Nakazani usmeritvi ustreza tudi blago, med katerim prevladujejo zlasti gospodinjski predmeti, modno blago in kmetijske potrebščine. Predelovalna industrija si zadnja leta ne le v Avstriji, marveč tudi v ostali Evropi prizadeva, postaviti vsako leto na trg nove ali izpopolnjene aparate in pripomočke, ki naj ženi olajšajo delo v gospodinjstvu. Tako ponujajo na celovškem velesejmu najrazličnejše hladilnike, pralne stroje, električne štedilnike, sesalce za prah, loščilnike, mešalnike za presno hrano in sadne sokove, likalnike, ki sami s paro vlažijo perilo itd. Stroji so še razmeroma dragi, vendar je ponudba čedalje večja in že se opaža prvo popuščanje v cenah.

Številno pohištvo priča o postopnem uveljavljanju novih oblik in lahke opreme: iz iverastih plošč, prevlečenih z umetnimi masami ali sintetičnimi smolami v raznih pastelnih barvah. Trde iveraste plošče, prevlečene z melaminsko umetno smolo v raznih barvah in vzorcih že splošno uporabljajo povsod, kjer je plošča izpostavljena močni rabi. Melaminska smola je zelo odporna proti risom in toploti in ji tudi tleča cigareta ne škoduje. Proizvodnja trdih iverastih plošč, ki z njimi oblagajo tudi pod, se je v Avstriji v zadnjih štirih letih potrojila in je lani dosegla 34.500 ton in od teh so eno tretjino izvozili.

Sploh si Avstrija prizadeva izkoristiti svoje lesno bogastvo za izvoz finalnih lesnih proizvodov. Celotni izvoz lesa in izdelkov je lani dosegel 5,8 milijarde šilingov (145 milijard din), celo četrtino vsega izvoza. Od tega je lani odpadlo 3,8 milijarde šilingov na sam les, 1,8 milijarde na proizvode papirne industrije, na finalne izdelke iz lesa pa šele 150 milijonov in na pohištvo celo le 6 milijonov šilingov. Zato skušajo zdaj predvsem končnim izdelkom utreti pot na tuja tržišča.

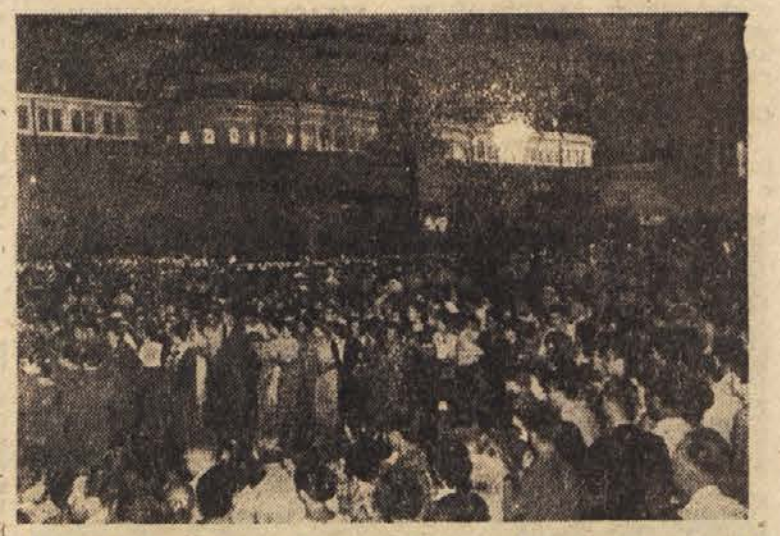
Precejšen del velesejma je namenjen kmetijstvu; ne le obsežna razstava kmetijskih strojev in pripomočkov, tudi poučni prikazi z raznih kmetijskih področij.

Glede na rastoči pomen velesejma in njegov velik obisk iz tujine je gotovo prav, da se je tudi Jugoslavija odločila stalno razstavljati na njem. Stalna udeležba bo pripomogla k razširjenju in poglobitvi blagovne menjave med obema sosednima deželama. Danes je bil v okviru velesejma jugoslovanski dan, ki so se ga udeležili številni jugoslovanski gospodarstveniki. Ob tej priložnosti sta trgovinski zbornici za Slovenijo in Hrvatsko priredili slovesen sprejem v celovški Trgovinski zbornici. **F. S.**

Kitajski trgovinski stiki z zahodnoevropskimi deželami

Peking, 12. avg. (Reuter). Po neuradnih poročilih je pričakovati, da bodo v LR Kitajsko v kratkem prispeli predstavniki trgovskih družb iz Francije, Danske in Zahodne Nemčije. Za jesen je napovedana večja britanska delegacija, medtem ko bo skupina kitajskih strokovnjakov še pred tem potovala v Veliko Britanijo. Poročajo tudi, da se kitajski predstavniki in japonska trgovinska delegacija še vedno pogajajo o nakupu premoga in železne rude v LR Kitajski in o sklenitvi dolgoročnih trgovinskih pogodb.

Kakor zatrjujejo japonski in evropski trgovinski predstavniki, ni pričakovati neposredne sklenitve pogodb o večji trgovinski menjavi med Kitajsko ter zahodnimi deželami in Japonsko glede na to, da še ni dokončno sestavljen drugi petletni načrt razvoja LR Kitajske.

V okviru Mladinskega festivala v Moskvi: v večernih urah pod Kremljem

PRVA POROTA NA AMERIŠKEM JUGU, KI JE KLONILA PRED VRHOVNIM SODIŠČEM

Proces v Klintonu

začetek dejanske rasne enakopravnosti v ZDA?

Toda pri vsem splošnem družbenem in državnem pomenu črnskega vprašanja re republikanci ravnajo prvenstveno po svojih političnih računih

(Od našega stalnega dopisnika)

New York, avgusta

Konec julija so v Naxvillu v ameriški državi Tennessee sedem rasnih nasilnežev sodili zaradi hujskanja belcev k neredom in proti združitvi belih in črnih učencev v neki šoli blizu Klintona. Krivdo je ugotovilo 12 belih porotnikov. Obtoženci so morali za sedaj plačati po tisoč dolarjev kavcije, da bodo na svobodi pričakali obsodbo. Kazni bi mogle znašati največ po tisoč dolarjev globe in pol leta zapora.

Določitev kazni pa v tem primeru ni najvažnejši moment. Mnogo pomembnejše je to, da je bilo zdaj prvikrat na ameriškem Jugu pred poroto dejanje, ki je neposredno zvezano z državljanskimi pravicami v ZDA, o katerih prav zdaj lomijo kopja v Kongresu, in da je bila upodobljena injunktivna sila (pravica sodišča, da zahteva od državljana določeno dejanje ali pa njegovo opustitev) federalnega sodišča za uveljavljanje odloka vrhovnega sodišča iz leta 1954, s katerim je bila rasna diskriminacija v šoli razglašena za nezakonito.

Odkar je vrhovno sodišče sprejelo tako odločilo, je desegregacija v ameriških šolah — gledano na ZDA v celoti — počasi napredovala. Največje težave so bile na konservativnem Jugu. Enakopravnosti črncev se ondod ne upirajo le pustolovski obupanci, kakršnim so sodili konec julija v Naxvillu, marveč tudi politični in upravni faktorji.

Mračnjaški Kuklukskian je spet oživel in je zdaj glavni netilec rasne mržnje v ZDA. Na sliki nočna ceremonija v Statesvilleu

Načelo in pragmatika

Bistvo osnutka novega zakona o državljanskih pravicah se nanaša prav na te faktorje: brzdati jih je moč z raznimi ukrepi in procesi, za katere bi bilo stališče federalnih organov odločilno, ne pa porota. Zakon so pripravili vlada in republikanci. Razlogi so dvojni: republikanci pričakujejo, da bodo s tem zakonom izvojevali veliko politično zmago in pridobili mnogo črnskih glasov na Severu, še več pa na Jugu, ki bi jim šele ta zakon dejansko priznal volilno pravico, zagotovljeno z ustavo že pred enim stoletjem, kmalu po državljanski vojni. Drugi razlog je spoznanje, da je čas že opravil svoje in da je treba politično škodljivi in anahronistični pojav zdaj radikalno likvidirati.

Na Jugu je doslej suvereno vladalo konservativno krilo demokratov. V Kongresu se bori ne le proti republikancem, temveč tudi proti liberalnejšim severnim demokratom, ki so jih doslej črnci močno podpirali. V južnih državah skuša doseči, da bi ljudje o segregaciji čim manj govorili, da bi problem kar se da zmanjšali in skrili. O tem pričajo tudi zadnje sodbe na lokalnih sodiščih, kjer so se v procesih, ki so se sukali okoli segregacije in diskriminacije, izogibali pravega smisla, sodbe pa izrekli suho na podlagi raznih zakonov, ki v tem oziru niti niso prav specifični.

V vsej klintonski aferi je bil posebno pogjavje glavni obtoženec Kasper, ki mu je uspelo, da je postal za nekaj časa obskurni segregacionistični in kuklukslanovski apostol.

Pustolovski apostol

Kasper je dosegel leta 1951 diplomo na Kolumbijski univerzi. Med študijem je bil velik nasprotnik rasnih predsodkov. Pozneje je imel knjigarno v newyorškem bohemskem okraju Greenwich Vilageu, kjer se je zbiral krožek antirasistov. Zahteval je celo, da bi bil sprejet v nacionalno združenje za napredek drugopolnega prebivalstva.

Tako je bilo do leta 1955. Iz časov študija je o njem znano tudi to, da so bili profesorji pozorni nanj samo zaradi tega, ker je bil vedno v opoziciji proti vsemu. Naslednje leto je Kasperjeva newyorška knjižnica propadla, mož pa je z neplačanimi računi odšel v Washington, da bi tam odprl novo prodajalno. In je na lepem postal strasten antisemit.

Leto dni pozneje je bil Kasper že krvni sovražnik črncev in sploh vsega nebelega prebivalstva ZDA. Odpravil se je na dolgo turnejo, z enega kukluksklanovega zborovanja do drugo. V bojevitih govorih je obtoževal sodobno ameriško družbo zaradi infiltracije črncev na področja, kamor po njegovem ne spadajo, in državno upravo, ker da povzroča njena politika »kvarjenje bele rase in križanje z drugimi rasami«. Samega sebe je nazival zdaj za »pobudnika množic na upor«, zdaj za »izzivalca neredov«, kar gotovo drži, saj je bil že lani v avgustu obsojen na leto dni zapora, a je ostal na svobodi, ker je plačal kavcijo 10.000 dolarjev za čas, da bo rešena njegova pritožba. Kuklukslanovec pa formalno ni več, odkar je znano, kako se je prej družil z Židi in črnci. **Blagoje Lazić**

Nafta v Sahari gori

Francozi raziskujejo vzroke požara, alžirska Osvobodilna fronta pa jim je povedala, kdo je »požigalec«

Pariz, 12. avg. (Tanjug). Francoske civilne in vojaške oblasti so davi poslale iz Alžira v Saharo nove ekipe gasilcev in tehnikov z opremo za omejitev in gašenje velikega požara, ki je izbruhnil na nedavno odkritih petrolejskih poljih. Požar je nenadoma nastal, kakor so uradno objavili pred šestimi dnevi, v bližini mesta Edjele, na najpomembnejšem izmed nahajališč petroleja v Sahari. Vsi dosedanji poskusi, da bi požar zadušili, so bili brez uspeha. Ko je izbruhnil požar, je izgubil življenje en inženir, štirje drugi tehniki pa so bili ranjeni. Kako je požar nastal, uradno še niso ugotovili.

Predstavniki alžirske Osvobodilne fronte pa so objavili, da so požar zanetili diverzanti. »Ta operacija,« so izjavili, »je slovesen opomin francoskim in tujim kapitalistom, naj ne skušajo izkoriščati naravnih bogastev, ki pripadajo alžirskemu narodu.« Alžirska Osvobodilna fronta je že prej odrekala Franciji pravico, da bi izkoriščala nahajališča petroleja in rud na jugu Alžira in v Sahari. Nedavne velike diverzantske akcije na francoskih električnih napravih in komunikacijah na teh področjih razlagajo tu kot »potrdilo teh stališč uporniških voditeljev«.

Francoski predstaviki so izjavili, da so razpisali uradno anketo, da bi ugotovili vzrok požara.

Diplomatski stiki SZ in Saudije

Kairo, 12. avg. (AFP) Sovjetska zveza je izrazila pripravljenost, da naveže diplomatske stike s Saudijo. Te dni sta se sestala svetnik sovjetskega veleposlaništva v Kairu Gerasimov in odpravnik poslov saudskega veleposlaništva ter govorila o tem. Gerasimov je tudi že povabil saudskega kmetijskega ministra in pet gospodarskih strokovnjakov v SZ na obisk.

Šovinistična gonja

proti slovenski gimnaziji v Celovcu

Dunaj, 12. avg. (Tanjug). »Slovenski vestnik«, ki izhaja v Celovcu, obsoja v svoji zadnji številki v daljšem članku početje bivših nacističnih in šovinističnih elementov, naperjeno proti prvi slovenski gimnaziji v Celovcu, v kateri se bo jeseni začel pouk. Časnik pravi, da uprizarjajo bivši nacisti in njihovi pomagači prek svojega tiska srdito gonjo, da bi dosegli ukinitev te gimnazije. Poslali so tudi protest avstrijskemu prosvetnemu ministru na Dunaju, na sejo mestnega sveta v Celovcu pa so prišli s pismenim protestom, v katerem so trdili, da slovenska gimnazija »izziva prebivalstvo, ki je zvesto domovini« in da je nastala nevarnost — »sloveniziranja Koroške«.

»Slovenski vestnik« sodi, da morajo odgovorni avstrijski činitelji onemogočiti tako protislovensko početje, ki je prav tako naperjeno proti mirnemu skupnemu življenju ljudstva na Koroškem in ki izpodkopava temelje demokratičnega razvoja v deželi. To je tudi obveznost, poudarja časnik, ki izvira iz državne pogodbe, ki prepoveduje sleherno delovanje proti pravicam slovenske narodnostne skupine.

VAFDISTIČNI ZAROTNIKI PRED SODIŠČEM V KAIRU

Kairo, 12. avg. (Reuter), Pred vrhovnim vojaškim sodiščem v Kairu se je danes začela razprava proti 13 ljudem, ki so skušali nasilno odstaviti sedanjo vlado. Med obtoženci sta zunanji minister v vladi kralja Faruka, eden izmed voditeljev Vafdistične stranke Salah el Din in bivši minister za socialno skrbstvo Abdul Fatah Hasan. Obtožnica jih tudi bremeni, da so snovali načrt, kako bi osvobodili Nagiba in ga spet postavili za predsednika republike. V načrtu so imeli tudi denacionalizacijo Sueškega prekopa.

Predstavnik ameriškega veleposlaništva v Kairu je danes zanikal, da bi imel veleposlanik Hare kakršnekoli stike z obtoženima bivšima vafdistovskima ministroma. Demanti so objavili v zvezi z izpovedmi neke priče, da je bil ameriški veleposlanik za časa lanskega napada na Egipt v stikih nele z obtožencema, marveč tudi z bivšim predsednikom vlade El Nahasom.

AZIJSKA GRIPA V ARGENTINI

Buenos Aires, 12. avg. (AFP). Epidemija azijske gripe se je naglo razširila po pokrajinah, ki mejijo na Čile, Bolivijo in Paragvaj. Samo v Mendozi je zbolelo 200.000 ljudi. Bolezen se je predvsem lotila otrok, tako da so morali začasno zapreti vse šole, na katerih so zdaj ravno sredi šolskega leta.

V DEŽELI MILIJONSKIH MEST OB REKAH IN NA JEZERIH

Od Nankinga do Kantona

(Nadaljevanje)

Obiskali smo več kitajskih mest. Sleherno izmed njih šteje ljudi na milijone, ločijo pa jih daljave po več sto kilometrov. Vsa se razlikujejo med seboj in imajo polno svojih posebnosti.— Nanking, sedanje glavno mesto Kvangsija, ki šteje 42 milijonov ljudi, je manjši od Pekinga. V mestu živi okrog milijon ljudi. Nastalo je 400 let pred našim štetjem in vse do danes so se lepo ohranili mestni zidovi, dolgi okrog 34 km. Prva mestna vrata pa so postavili že 300 let prej. Nanking je bil prestolnica prej kot Peking. Če ga primerjamo s Pekingom, je po načinu življenja in navadah ljudi provincialno mesto. Nankinške ulice so čez dan skoraj prazne. Nemara zaradi hude vročine. Vsi se zvedavo ozirajo za nami. V gledališču se je zbrala okrog nas cela gruča mladine. Avtomobil je redko videti, veliko pa je kolesarskih rikš. Blago na rikšah, natovorjenih do vrha, pa prevažajo ljudje. Vpreg skoraj ni videti. Nanking sodi med najbolj vroča mesta, vendar je zdaj temperatura še znosna.

V Nankingu ni mnogo starih spomenikov, neprekosljivo pa je mesto po svojem zelenju in prirodnih lepotah. V neposredni bližini ima velikanske gozdove in množico jezer. Vse skupaj je dejansko velik park, kultiviran, kolikor je potrebno, in naraven, kolikor je mogoče. Na griču v parku stoji veličasten mavzolej Sun Jat Sena, ki je zrasel z gozdnim zaledjem v eno. Po svojem veličastju spominja na Napoleonov grob v Parizu.

Šanghaj je veliko mesto. Ogledovali smo si ga vse dopoldne. Oddaljeno je 108 kilometrov od morja, pristanišče pa ima na reki Vampu, ki se 28km daleč od mesta izliva v Jangce in po njem v Ocean. Tudi pristanišče je veliko. V njem pristajajo tudi 25.000-tonske ladje. Na Vampuju in manjšem Šudzeju, ki tečeta skozi mesto, plove na tisoče majhnih ladij in čolnov. Ne smemo pozabiti, da je Jangce edina pot daleč v notranjost dežele. S sedemnajstega, najvišjega nadstropja hotela »Sanghaj«, ki stoji neposredno ob pristanu, je lep razgled po svetu. Kakor ima Nanking lepo okolico in naravo, tako je Šanghaj prav velemesto z relativno bogato razsvetljavo, asfaltiranimi ulicami, visokimi poslopji. Toda človek, ki ga gleda takole s 17. nadstropja, ima občutek, da ga nekaj duši in da pljuča tega mesta — njegovo pristanišče — ne dihajo sproščeno.

Tudi je videti vse načrtno in skrbno organizirano, tako da se tujec v njem včasih nekako neugodno počuti. Sam pa se ne bi mogel znajti. Pisave ne pozna, jezika ne razume in brez organizirane službe bi težko kam prišel. Hotel, v katerem smo nastanjeni, je lepo urejen, sodoben. Imenuje so »Čin Tren«. Prav gotovo so se vsi gostje, kar jih je prišlo kdaj iz Jugoslavije, nastanili v njem, saj tudi je le za tuje turiste in goste.

Popoldne smo bili v muzeju, zelo lepem poslopju. Predmeti v njem so podobni tistim v nankinškem muzeju in iz časov pred našim štetjem od 3000 do 200 let pred njim, potem pa vse do začetka našega stoletja. Malo jih je iz današnjih dni. Kakor v Nankingu, so nas tudi tu povabili na čaj. Razpletel se je pomenek, podarili so nam svoje reprodukcije, zabeležili smo vtise, ki so jih prevajali v kitajščino. Vse nadvse vljudno in konvencionalno.

Tudi po Vampuju smo se vozili prav do njegovega izliva v Jangce. Pluli smo že celo uro: na obeh straneh so bile same tovarne. Dan nato smo bili v eni ondotnih tekstilnih tovarn. Večino teh tovarn so zgradili v letih od 1915 do 1925. Ob reki je tudi prekomorsko pristanišče in v njem velike sovjetske, nizozemske, švicarske, kitajske ladje. In na stotine ribiških ladij in džunk. V Usu, mestecu ob izlivu Vampuja v Jangce, se reka razširi, obrežje preide skoraj neopazno v morsko obalo.

Tudi v starem Šanghaju smo bili. Gneča, hrup in trušč, vrvenje in vse še potencirano po hreščečih zvočnikih. Vsenaokrog se potikajo otroci, ki nas takoj obstopijo v celih gručah. Vsi bi nas radi pozdravili. Hodijo za nami in prirejajo pravcate majhne manifestacije. Pod kipi Bude igra skupina dečkov karte. Nekoliko dalje berejo usodo iz njih. Prekopi z umazano vodo in tesni, krivuljasti, romantični mostiči dopolnjujejo podobo starih poslopij, zgrajenih povečini iz lesa.

Hončov pa je mesto na jezerih in šteje skoraj 700.000 ljudi. Kitajski rek pravi: »Na nebu raj, na zemlji pa Sunčov in Hončov.« Dejali so nam, da je v Hončovu najlepša voda, najlepši čaj, da so tu najlepša dekleta. Ne vemo, ali je vse to res, toda jezero, ki je ob njem polno hotelov, obkroženo z gozdnatimi griči, je res rajsko. Le zaradi vročine, komarjev in hrupa v hotelu skoraj ni moč spati. In škoda, da je voda umazana in blatna. V uho udarja regljanje žab in brenčanje komarjev. Če ne bi bilo tega in vročine, bi bilo zares čarobno.

Jezero, na jezeru otok, na otoku jezero, na jezeru otok, na otoku spet jezero, prek njega mostiči v lokih in v njem zlate ribice. Cvetje in lepo izglajeno kamenje na vseh straneh pa za okras.

Natanko po voznem redu pridemo v Kanton. Potovanje ni bilo ravno težavno. Med potjo se je bil vlil dež. Imeli smo odprta okna in zrak je postal prijetno hladen in čist. Zelena barva okolja ni bila utrudljiva: Zdaj temna, potem spet čisto svetla. Kmečke hiše, ki niso grajene iz blata kakor v okolici Pekinga, marveč večinoma iz opeke in kamenja, so visoke in velike. Tod ni več tistih igrišč za basketball, ki jih imajo domala v vsaki vasi od Pekinga do Šanghaja. Tod igrajo vaterpolo.

V Kantonu se gnete nad 1,700.000 ljudi. Skozenj teče Biserna reka. Ob reki so cela naselja. Ljudje živijo od majhnega zaslužka, predvsem od prevoza. Prodajalne, restavracije, avtomati za zabavo, karte, množice izletniških čolnov in v vsakem se ljudje po svoje zabavajo. Po reki tekmujeta dve športnici na hitrih motornih čolnih. Na nekem otoku imajo zelo lepo urejen športni klub. Povsod je živo in veselo.

Sedanja pot je preveč zapletena

Na današnji seji okrajnega Zbora proizvajalcev bo Svet za delo predlagal, kako odpraviti zakasnitve izplačil nadomestil za plače obolelim zavarovancem

Danes dopoldne bodo člani Zbora proizvajalcev Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana na svoji II. seji razpravljali o prenosu izplačil bolniških dajatev z Zavoda za socialno zavarovanja na gospodarske organizacije v ljubljanskem okraju.

ZAKAJ S TEM PROBLEMOM PRED ZBOR PROIZVAJALCEV?

Vprašanje, kako naj bi socialni zavarovanci dobili plačane bolniške dneve, se je z uvedbo zdravstvenih knjižic svojevrstno zamotalo. Prej, ko še ni bilo zdravstvenih knjižic, so zavarovanci sporočali zavodom, koliko so dobili plače v zadnjih treh mesecih, kar na bolniškem listu, ki ga je zavod skupaj s poročilom o začetku nezmožnosti za delo prejel od ambulante. Odkar pa imajo socialni zavarovanci zdravstvene knjižice, pa prihajajo na zavode podatki o plačah ločeno, kar pogosto zakasni izplačevanja nadomestil za plače.

OSEM STO POZIVOV NA MESEC

Zavod za socialno zavarovanje čaka potem, ko sprejema poročilo o delavčevi dela nezmožnosti, pet do sedem dni na podatke o plači, ki mu jih mora poslati zavezanec prispevka. Kolikor zavezanec prispevka v tem roku ne pošlje zavodu podatkov, iz katerih naj bi zavod izračunal nadomestila plače, zavod podatke o plači uradno zahteva. Teh uradnih zahtevkov pa je vsak mesec več. Podatki govore, da so uslužbenci Zavoda za socialno zavarovanje od prvega avgusta 1956 do danes zahtevali podatke o plačah povprečno po osemkrat mesečno.

Mnogokrat onemogočijo uslužbencem zavoda oziroma zavarovancem izpolnitev njihovih dolžnosti tudi ambulante, ki neredno poročajo o začetkih nezmožnosti za delo njihovih bolnikov.

LE 77 GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ JE PRISLUHNILO

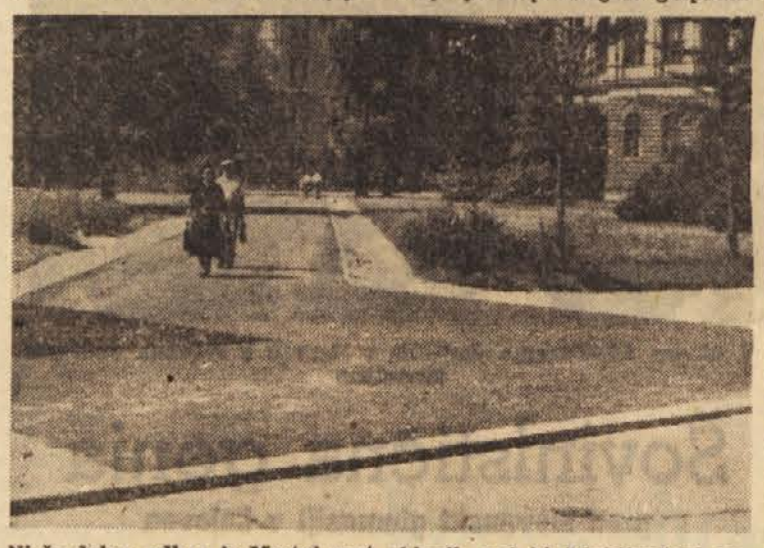
Vsem opisanim problemom bi se bilo moč izogniti, če bi gospodarske in druge organizacije prevzele izplačevanje nadomestila plače v imenu Zavoda za socialno zavarovanje. Socialno zavarovanje je že predlagalo gospodarskim organizacijam, ki zaposlujejo večje število zavarovancev, naj bi čimprej prevzele od Zavoda pooblastila za izplačevanje nadomestila plače. Toda pri tem ni dosegel pomembnejših uspehov. V mesecu decembru 1956 je uspelo socialnemu zavarovanju pooblastiti le 20 gospodarskih organizacij za ta izplačila, v januarju 1957 pa le tri gospodarske organizacije. Tako izplačuje sedaj denar za bolniške dneve socialnim zavarovancem le 77 gospodarskih organizacij v ljubljanskem okraju.

PODJETJA NAJ POSLEJ PLAČUJEJO »BOLNIŠKO«...

Gospodarske organizacije so se predvsem izgovarjale, da ne morejo izplačevati denarja za svoje delavce in uslužbence v bolniškem staležu zato, ker bi morale za izplačila tega denarja nastaviti novega uslužbenca. Nekatere gospodarske organizacije bi sicer sprejele pooblastila za izplačila od socialnega zavoda, toda s pogojem, da bi zavod plačeval uslužbenca, ki bi opravljal delo v zvezi z izplačevanjem nadomestil plače. Kljub vsem tem izgovorom pa govore številke rentabilnostnega računa, da bi mogla prav podjetja in gospodarske organizacije z najmanjšimi stroški izplačevati socialnim zavarovancem denar za bolniške dneve. Zato bo danes Svet za delo predlagal Zboru proizvajalcev OLO Ljubljana, naj bi poslej izplačevala nadomestila za plače svojim socialnim varovancem za sedaj samo podjetja, ki imajo nad petdeset zaposlenih in to: denar za hranarino oziroma nadomestilo za čas bolezni, porodniškega dopusta in skrajšanega delovnega časa zaradi dojenja. Ostala nadomestila pa naj bi izplačeval še vedno Zavod za socialno zavarovanje. Tako naj bi plačevala podjetja z nad sto zaposlenimi socialnim zavarovancem odškodnino za čas bolezni od 1. julija naprej, podjetja z nad 50 zaposlenimi pa od 1. avgusta.

Z ledenimi »granatami« proti sončni ofenzivi

Ni še dolgo, odkar je Mestni svet sklenil, naj bi Ljubljančani ne odnašali več peska z mestnih parkov na prometne ceste, pa so poti skozi parke že počrnele... Na trgu narodnih herojev je pot skozi »zelenice« tudi za razvajeno oko lepa, saj jo obdajajo široki pasovi belega peska

Nova pšenica in nove plantaže

Pred kratkim je semenska služba Okrajne zadružne zveze Ljubljana poslala kmetijskim zadrugam 15 ton izbrane semenske pšenice, ki so jo letos pridelali na državnih posestvih. To pšenico so že nekaj let preizkušali na selekcijskih postajah, kjer se je tudi pokazalo, da je ta pšenica mnogo kvalitetnejša in da daje tudi večji hektarski donos. Kmetijski strokovnjaki menijo, da bo v prihodnjih petih letih zamenjala vso ostalo pšenico na Slovenskem.

Zaradi prizadevanja Okrajne zadružne zveze so že pred leti nekatere kmetijske zadruge zasadile precejšnja področja s sadnim drevjem, malinami in črnim ribezem. Letos pa se je tem pionirjem plantažnikom pridružila tudi KZ Horjul. Morda ne bo dolgo, ko se bodo po neplodnih bregovih šibile veje pod zorečimi sadeži.

Prispevek za razjasnitev požara v Dolenjem Logatcu?

Ali so v KLI zadostno upoštevali predpise za požarno varnost?

V nedeljski številki smo objavili v zvezi s požarom v podjetju KLI Dolnji Logatec uradno sporočilo, ki nam ga je posredovala pisarna preiskovalnega oddelka Okrožnega sodišča v Ljubljani. Poročilo navaja, da je delavec S. V. nekaj minut pred izbruhom požara odšel v lakirnico z namenom, da bi si vzel za lastne potrebe manjšo količino barve. Ko je vstopil v lakirnico, tam ni bilo luči. Zato je prižgal vžigalnik. Tedaj so se vneli hlapi nitrolaka, ki je bil z njimi nasičen zrak v lakirnici. Požar se je razširil z neverjetno hitrostjo v ostalih obratih tovarne. Sporočilo iz pisarne preiskovalnega oddelka Okrožnega sodišča pove še, da se preiskava nadaljuje. Tako pravi uradno sporočilo.

Naprosili smo Inšpekcijo dela pri Okrajnem ljudskem odboru, naj nam pove, kako je bilo podjetje KLI Logatec zaščiteno proti požaru. Zanimalo nas je predvsem, kako je bila zaščitena pred požarom lakirnica, odkoder se je požar razširil po vsej tovarni. Na Inšpekciji dela so nam povedali tole:

»Naša Inšpekcija je obiskala podjetje KLI Logatec 24. septembra 1956. V četrti točki odločbe, ki jo je tega dne izdala, piše: Nitrolakiranje v tovarni ni primerno urejeno. Nepravilno je urejeno odvajanje nitrohlapov, prav tako pa je koncentracija nitrohlapov škodljiva za zdravje zaposlenih. Prostori imajo tudi tehnične pomanjkljivosti v gradbenem smislu, tako da te pomanjkljivosti ogrožajo požarno varnost (lesena stena, tla in neokovana vrata). Preureditev teh prostorov je nujna zaradi izboljšanja pogojev dela in zaradi požarne varnosti.

Pravnomočna odločba je še določala, naj podjetje čimprej izdela načrte za novo ureditev lakirnice, hkrati pa je zadolžila podjetje, da mora vse delavce, ki delajo v lakirnici, poslati na zdravniški pregled.

Na to določbo je odgovorilo podjetje KLI Dolnji Logatec 27. decembra 1956 Inšpekciji dela pri Okrajnem ljudskem odboru Ljubljana tole (navajamo dobesedno): sedanja ureditev prostorov za nitrolakiranje ni primerna, zato se je izdal nalog še pred mesecem dni in se lakirnica že mesec dni ne uporablja več v te namene, ker je nismo mogli urediti, kakor zahtevajo predpisi. Ta prostor se sedaj uporablja za politiranje.«

Kakor kaže in kakor govore žalostna dejstva, pa je izbruhnil požar v KLI vendarle prav v lakirnici, to je v tistih prostorih, o katerih je podjetje KLI sporočilo Inšpekciji dela, da v njih ne lakirajo že sedem mesecev.

Za danes le toliko. Preiskava bo gotovo pokazala ali ne gre pripisati del krivde in odgovornosti ne le neposrednemu krivcu, kolikor ga bodo odkrili, temveč tudi zanemarjanju predpisov o požarni varnosti in tehnični zaščiti dela.

Ob razstavi »Celje 1957«

V času razstave »Celje 1957« — od 24. avgusta do 4. septembra — bo v Centru za pospeševanje gospodinjstva v Cankarjevi ulici prikazana tudi sodobna ureditev kuhinj, torej z vseh plati njene praktičnosti in ekonomike. Ker so prostori Zavoda v neposredni bližini avtobusne in železniške postaje, bo pravzaprav to prva postojanka, kjer si bodo obiskovalke lahko ogledale nove pridobitve, demonstracije z raznimi pripomočki in podobno.

Torej, kot smo že omenili, bo glavni poudarek na ekonomičnosti dela, časa in prostora. Kuhinje bodo v omenjenem času imele na razpolago vse vrste posodo, ki jo izdeluje celjska tovarna emajlirane posode in jo prodaja trgovska mreža. Raznovrstni gospodinjski pripomočki bodo sproti preizkušeni, tako da bodo obiskovalci imeli priložnost videti njih pravilno in praktično uporabo. Vsakdo bo tu lahko dobil tudi potreben nasvet o vseh vprašanjih iz gospodinjstva in doma, zlasti še o tem, kateri novi pripomočki za gospodinjstvo so boljši. V centru za pospeševanje gospodinjstva bodo v razstavnih dneh preizkušali tudi pralni stroj mariborske tovarne.

K.

drobiž od tu in tam

AVTOMOTO V STIČNI PRIPRAVLJA MOTORNE DIRKE. Pred dnevi so se sestali člani različnih komisij Avtomoto društva Stična. Razdelili so si naloge za organizacijo društvenih dirk, ki bodo 1. septembra v Šentvidu pri Stični. Člani bodo storili vse, da bodo dirke bolj uspešne kot lani. V avtomoto društvu so vključeni ne le mladi, temveč tudi starejši ljudje. Tečaje imajo v Zagradcu, Višnji gori in Šentvidu. Letošnje poletje je razen mladincev opravljlo izpite tudi nekaj mladink. Prihodnje dni bodo pričeli z novima tečajema v Višnji gori in Šentvidu pri Stični.

LAHKO BI BILO HUJŠE. Pred kavarno »Evropa« je v nedeljo dopoldne nekaj minut pred enajsto prišlo do prometne nezgode, ki je zgolj po naključju ostala brez težjih posledic. Takrat namreč je po Titovi cesti pripeljal šofer H. V. svoj tovornjak in z izsiljevanjem prednosti skušal zapeljati v Tavčarjevo ulico, medtem ko je prav takrat skozi križišče ing. L. S. vozil svojo vespo. Pri trčenju je bil L. S. lažje poškodovan, na motorju pa so ocenili za 5 tisočakov škode.

IZSILJEVALA JE PREDNOST IN SE ZNAŠLA V BOLNIŠNICI. V noči z nedelje na ponedeljek je nekaj po polnoči zaradi neprevidne kolesarke V. M. na križišču Erjavčeve in Prešernove ceste prišlo do hujše prometne nesreče. V tem času sta na križišče hkrati pripeljala avtomobilist K. J. in že omenjena kolesarka, ki je poizkušala izsiliti prednost. Prišlo je do trčenja, pri katerem se je kolesarka hudo poškodovala, tako da so jo morali prepeljati v bolnišnico. Na obeh vozilih so ugotovili 35.000 din škode.

Tragična smrt v deroči Savi

Valovi Save pri Tomačevem so v nedeljo popoldne ob 14.30 zahtevali novo žrtev. Ob tem času je Pavel Kavčič, miličnik konjeniškega oddelka LM iz Ljubljane po službeni dolžnosti na konju bredel preko Save. Sredi Save je konj zabredel v tolmun, se potopil skupaj z jezdecem in se tako splašil, da je stresel jezdeca s sebe. Kavčič se je naglo oprijel uzde in oba sta plavala naprej. Ko pa je miličnik segel po čepici, ki mu je padla z glave, je izpustil uzdo in to je postalo zanj usodno. Čeprav je znal plavati, deroči vodi ni mogel kljubovati. Ljubljanski poklicni reševalci, ki so takoj prihiteli reševat, pokojnikovega trupla doslej še niso našli.

Smrt pod bagrom

Včeraj okrog pol enajstih dopoldne se je pripetila na Pšati nenavadna in tragična nesreča. Pomočnika bagerista V. A. je zmečkal bager. V. A. sta premagali utrujenost in spanec. Zleknil se je v senco bagra in zadremal. Njegov tovariš bagerist M. I. je delal dalje in tega ni opazil. Ko je bager zopet pognal ritenski, je zavozil preko svojega tovariša, ki je bil na mestu mrtev.

Pri brigadirjih ni dolgčas...

Nemogoče je, da bi zgrešili pot. Mladina, ki dela vzdolž 4,3 kilometra dolge ceste Novo mesto—Smednik je zanesljiv kažipot do sekcijskega štaba brigad in do njihovega bivališča v šotorih v senčnem gozdičku nad Mačkovcem pod Trško goro. Tu sedaj domujejo vsi brigadirji druge izmene, ki jo sestavljata dve ljubljanski brigadi. Šesto so imenovali po Janku Premrlu-Vojku, peta pa nosi ime Moše Pijada. Druga izmena je izmena samih krepkih fantov in deklet, v glavnem dijakov Tehniške srednje šole in učiteljiščnikov.

IZ »ZAPUŠČINE« PRVE IZMENE

Vseh pet brigad v prvi izmeni je zapustilo cesto z naslovom »udarne«. Dve ljubljanski brigadi in ena mariborska so bile trikrat udarne, trboveljska in ljubljanska pa po enkrat. Prva izmena je opravila 41.000 delovnih ur. Povprečno so presegali normo za 15 %, nekatere skupine pa tudi za 100 in 110 odstotkov. Glavna dela so opravljena. izkopali so 2100 kub. metrov humusa, 4500 kub. metrov zemlje, napravili 4000 kvadratnih metrov tlaka, strojno izdelali 250 kub. metrov tolčenca, posneli 3000 kv. metrov cestišča itd. Drugo izmeno čaka izkop kakih 300 kub. metrov kamenja in 500 kub. metrov zemlje ter seveda razna zaključna dela.

Že v prvi dekadi je druga izmena dokazala, da je vreden naslednik prve, saj bo šesta brigada v kratkem že drugič udarna. Res je pa tudi, da je v brigadah lepo število preizkušenih brigadirjev, pravih »veteranov«. Pa tudi sicer imajo nekatere prednosti. Vreme je sedaj ugodnejše, zato računajo, da bo manj izpada dela zaradi dežja, a vročina, ki jo je krepko zagodila prvi izmeni, se je unesla. Nekaj pa je ostalo in to je prah. Čeprav cesto škropijo, ga je še vedno dovolj, nekaj tudi zaradi tistih šoferjev, ki nečejo zmanjšati brzine na tej cesti.

Iz prve izmene so nasledili tudi pomanjkanje delovodij, ki jih ni mogel preskrbeti niti centralni mladinski štab niti investitor. Komandirji čet si s štabom vred sicer zelo prizadevajo, niso pa strokovnjaki za ceste. Tako razdrobljena dela, kot so v Novem mestu, pa terjajo še več nadzorstva. Inženir Zemljič, ki nadzoruje delo mladine, se je vživel tudi v delo z njo, ne more pa povsod zastaviti svoje strokovne besede, kjer bi bilo treba. Tako so se sprijaznili s položajem in zato se investitor ne razburja preveč, če pride kaj narobe, pa tudi s pohvalami ne razsipava.

POPRAVILA ZA NOVOMEŠKIMI VODOVODARJI

Na Cesti herojev je dela zaključila že prva izmena. Sedaj so se na cesti, ki se je že kar lepo »vlegla«, spet pojavile brigade. »Le zakaj razkopavajo«, se čudijo Novomeščani. Cestišče je bilo že utrjeno, pa so bili valjarji tisti, ki so brez usmiljenja pokazali na napako. Opozorili so, da je teren na tisti strani ceste, kjer je speljan vodovod, vse preveč prožen. Cesta se je začela ugrezati, ker so vodovodarji, ki so položili že kilometre cevi, na tej cesti zasuli vodovodne cevi z ilovico, namesto s kamenjem. Sedaj v dolžini 250 metrov ponovno kopljejo, da popravijo napako in tako so šli po vodi tudi računi mladinskega štaba, da bi delo zaključili prej, kot je bilo planirano.

»NISTA ZGREŠILA POKLICA«

Kot bi brala iz knjige, tako gladko sta komandant sekcijskega štaba Milan Gerželj in njegov namestnik Tone Preložnik opisovala posamezne skupine brigadirjev. Šerbec Venceslav pas še opazil ni, tako je bil zaposljen v delo. Tovariš Gerželj je povedal, da je bil Šerbec lepos že kot komandant brigade v Brkinih, ko pa je brigado razpustil, je prišel še v drugo izmeno v Novo mesto. »Ali pa tile dve«, je pokazal na dekleti. »Obe sta bili že v prvi izmeni in ostali tudi v drugi. Ena je Hilda Škrabar z brigadirskim imenom »Tiha«, absolventka šole za otroške negovalke, druga je Mihovar Mara—»Punči«, ki hodi na učiteljišče. Kot rojeni sta za delo z mladino in tudi tukajšnje pionirje sta si pridobili in pripravili z njimi že več posrečenih programov. Res, nista zgrešili poklica!«

Seznanili smo se še s tretjo jurišno četo, ki presega normo tudi do 200 odstotkov, pa z brigadirji v kamnolomu in že smo bili v taboru nad Mačkovcem. Iz kuhinje je zapeljivo dišalo, bilo je pred kosilom. Tabor so lepo uredili, vsak šotor je domek zase, obložen s kamni in mahom, iz katerega kukajo celo gobe. Krog kamnov označuje mesto tabornih ognjev, ki so jih doslej zakurili šest. Imeli so tudi partizanski večer, brigadirski večer, bili so na izletu na Trški gori, nameravajo pa obiskati Bazo 20 v Kočevskem Rogu itd. Delovni čas traja po šest ur, potem je na dnevnem redu notranje življenje. Za zabavo znajo poskrbeti, na kopanje jih vabi bližnja Krka, a dvakrat na teden gredo tudi v mesto vsak po svoji liniji.«

Taka je naša mladina. Pri delu vztrajna, polna poleta, ob prostem času pa nenadkriljiva v domislicah in zato življenje, pesem in zabava ne zamrejo, zato pri tej mladini ni nikoli dolgčas.

M. R.

Na cesti Novo mesto—Smednik dela že druga izmena mladincev Sestavljajo jo brigadirji VI. ljubljanske brigade »Janka Premrla Vojka«, ki je v Novem mestu že od 20. julija in V. brigada »Moše Pijade«, ki je te dni prispela iz Ljubljane. Na sliki skupina brigadirjev 6. izmene pri delu

Hilda in Mara sta ostali tudi v drugi izmeni. O tem, da se v brigadi dobro počutita, ni treba dvomiti

ŠAH

Slovensko prvenstvo

Laško, 12. avg. — Danes je bilo odigrano XII. kolo: Germek : Guzel remi, dr. Smigovec : Vavpetič prek., N. Tomšič : Kobler 1:0, Siška : ing. Krivec 0:1, Longer : Kočevar remi, Crepinšek : Lešnik remi, Mišura : Puc 0:1, prof. Hočevar : J. Tomšič remi. Prost je bil Stupica.

Prekinjeni partiji iz XI. kola: Lešnik : Longer 0:1 in Vavpetič : Stupica 0:1. Partija iz X. kola: dr. Smigovec : ing. Krivec je bila ponovno prekinjena v poziciji remi.

Stanje na tabeli: Crepinšek in Puc po 8, Longer 7,5, ing. Krivec 7 (2), Germek in Guzel po 7, Stupica 6, prof. Hočevar in J. Tomšič po 5,5, N. Tomšič 5 (1), Kočevar in Lešnik po 5, dr. Smigovec 4,5 (2), Vavpetič 4,5 (1), Siška 3, Mišura 2,5, Kobler 2.

NOVA DRAMA WILLIAMA INGA

Avtor tudi pri nas že dobro znanih dram »Piknik« in »Avtobusna postaja«, Amerikanec William Inge, je pravkar dokončal svoje najnovejše delo, ki se imenuje »The Dark at the Top of the Stairs« (Tema na stopnišču) in je baje avtobiografskega značaja. Inge popisuje v svoji drami »naftno mrzlico« dvajsetih let v Ameriki in njene posledice pri posameznih družinah. Krstna predstava nove drame bo letos jeseni v enem izmed broadwayskih gledališč.

KRSTNA PREDSTAVA V METROPOLITANSKI OPERI

Krstna predstava opere »Vanessa«, prvega večjega dela mladega ameriškega komponista Samuela Barberja, bo v prihodnji sezoni v največjem ameriškem opernem gledališču »Met«. Libretto je napisal Gian-Carlo Menotti, ki bo opero tudi režiral. Dirigent je Dimitrij Mitropoulos. Za premiero, ki bo v januarju leta 1958, vlada že zdaj veliko zanimanje, saj se bo zgodilo prvič v zadnjih 25 letih, da bodo v tem znamenitem gledališču krstili moderno opero.

FESTIVAL AMATERSKIH GLEDALIŠČ NA HVARU

V mestu Hvaru na otoku Hvaru, ki je staro kulturno središče, saj je v njem delovalo prvo gledališče na Balkanu, poteka te dni festival amaterskih gledališč, ki ga organizira Zveza amaterskih gledališč in gledaliških družin Hrvatske. Festival se je začel sredi julija in bo trajal še ves avgust. Prireditev je odprlo 14. julija amatersko gledališče iz Sinja z delom »Starec Klimoje« neznanega klasičnega avtorja iz Dalmacije. Zatem so se predstavila gledališča iz Vinkovcev (»Ukročena trmoglavka«), iz Koprivnice (Torkarjeva »Pisana žoga«), iz Ogulina (Budakov »Klobčič«) in dramski studio sarajevske univerze z dramo »Mladost pred sodiščem«. Amaterji iz Kutine so uprizorili Kolarjevo igro »Svojega telesa gospodar«, gledališka družina iz Djurdjenovca pa bo nastopila z Borovimi »Raztrganci«. Na programu je še Kikinda s Popovićevim »Kir Janjo«, Petrinja s Subotićevo igro »Ljudje«, študentsko eksperimentalno gledališče iz Zagreba z Goldonijevim »Sevdalcem« in gledališče pantomime »Josip Medved« iz Zagreba. Na sporedu bo tudi Dobričaninova komedija »Skupno stanovanje«, ki ga bo uprizorilo amatersko gledališče iz Čakovca. Festival se bo zaključil s Stankovićevo »Koštano« (igralci iz Belega Manastira) in z Beaumarchaisovim »Seviljskim brivcem« v izvedbi amaterjev iz Virovitice.

»OTOK« — NOV SLOVENSKI LUTKOVNI FILM

Priznani režiser lutkovnih filmov Saša Dobrila je izdelal scenarij za film »Otok«, ki zajema snov iz življenja nekega modernega na pol Robinsona in je humorističnega značaja. Dobrila bo skupno s snemalcem Milom de Glerio anemiral lutke, poleg tega pa tudi režiral. Film bo v barvah, dolg 7 minut in ga menda namerava posneti »Viba-film«.

Novosti na knjižni polici

OSVEŽUJOČ UTRIP

»TRŽAŠKE HUMORESKE« VLADIMIRA BARTOLA, CANKARJEVA ZALOŽBA V LJUBLJANI 1957

Bartolova knjiga »Tržaških humoresk«, ki jim do njihove desetletnice manjka še več ko dobro leto dni, nas bolj ko katera druga opomni, kako tesno je vsaka literatura povezana s časom in okoljem svojega nastanka. Nemara velja to toliko bolj za humoristično, ali bolje, satirično literaturo, ki naj bi dosegla svoj pisateljski in umetniški učinek v čisto določenih okoliščinah. Humor in satira, žal preredka gosta naše književnosti, imata v svojem značaju nekatere lastnosti, ki jima zapirajo pot v visoko literarno družbo. Ker skušata slikati življenjske pojave s smešne strani ter jima dokaj pogosto snemata namišljene gloriole, ker ne prizanašata ne velikim ne malim tega sveta, so ju razvpili kot »enfants terribles«, še preden sta v slovenski literaturi dobila do-

Vladimir Bartol

movinsko pravico. Od tod nemara splošno prepričanje, da se Slovenci ne znamo prav smejati in da zato nikdar ne bomo imeli »pravih« humoristov in satirikov. Zanimivo in tudi potrebno bi bilo ozreti se za vzroki, v katerih je skrita ta nemoč. Mencinger, Murnik in Milčinski so v sijaju velikih klasikov satire in antike do Rabelaisa, Swifta, Twaina tja do ostrega Majakovskega žive priče neke preobčutljivosti slovenske družbe za humor in satiro. Vse preveč je bilo vedno nekih »narodnih svetinj« in v tesnem krogu vase zaprtega naroda satira nikdar ni pognala globokih korenin niti rodila žlahtnih sadov. Kolikor je satire v Cankarjevih delih, pa tudi vemo, s kakšnim truščem so ji hoteli spodnesti tla.

Prava satira pa — seveda v ostrejši obliki kot druga literatura, opravlja isto nalogo kot literatura sploh: izhodišče in cilj ji je človek, njegovi etični, moralni, družbeni, socialni in drugi problemi. Njen neposreden način izražanja, njena posebna oblika, zlasti poudarek na negativnih človeških lastnostih, jo usposabljajo, da tudi v današnjem času prevetruje vse zatohlo in vase zaverovano, na lastnih »krepostih« preveč dremajoče samoljubje. V obširnem vrtu človeških slabosti ni niti ene, ki bi ne bila vredna pisateljske satire, in če upoštevamo, da je človek izrazito družbeno bitje, potem si moremo le želeti, da bi se satira s svojim učinkovitim, a hkrati blagodejnim orožjem pogosteje lotevala živih problemov naše družbe.

Humoreske pisatelja Vladimira Bartola so se rodile v času od oktobra 1948 do januarja 1949 v Trstu. Čas in kraj sta jim vsak po svoje botrovala. Predvsem sta jim dala enkratni vsebinski okvir, saj je v ozadju vseh zgodb — kljub dvema glavnima junakoma — pisano in zanimivo življenje tržaškega mesta med zavezniško okupacijo s tistim prehodnim stanjem, ki ga prinaša konec vojne in še nejasna nadaljnja usoda: črna borza in špekulacija, begunci in negotovost, vse to na občutljivem stikališču ne le Slovencev in Italijanov, temveč sploh slovanskega in romanskega sveta. Zamisel »Tržaških humoresk« se je Bartolu sprožila ob prebiranju Zoisovega Dnevnika iz časov Napoleonove okupacije Ljubljane. Trst je po vojni preživljal zopet svojo okupacijo in ohraniti zanamcem dokument podobnega časa, je bil pisateljev namen. Tega namena pa v celoti ni izvršil. Odmev prvih štirih novel, ki so izhajale v tržaški reviji »Razgledi«, je bil takšen, da je pisatelj opustil načrt, po katerem bi napisal cikel desetih zgodb z glavnima junakoma žurnalistom Jakominom Pertotom in italijanskim pustolovcem Mangialupijem. Tako je ostalo nedokončano obetajoče slovensko satirično delo.

Cankarjeva založba je zdaj v posebni knjigi ponatisnila te Bartolove štiri novele, ki so sicer vsaka zase zaključena celota, ter jih z ilustracijami Bogdana Groma izdala v knjigi z naslovom »Tržaške humoreske«: V njej so naslednje novele: »Tržaška novela 1948«, »Zgodba o gentlemanu, ki je iskal začudenje«, »Mangialupi in umetniki« ter »Mangialupi in ženske«.

Kakor že omenjeno, sta nekakšni glavni osebi slovenski žurnalist Jakomin Pertot, tip nekoliko okornega, redkobesednega in trezno razsodnega slovenskega izobraženca, ter italijanski južnjak, naturalizirani Tržačan Ettore Mangialupi, neubranljivo zgovorni špekulant, ženskar in prekupčevalec, elegantni površnež in še kaj. Register njegovih lastnosti je tako širok in pisan, da predstavlja dejansko osrednjo osebo te knjige. Pertot in Mangialupi se srečujeta v Trstu in nekako v malem kažeta značilne kontraste tržaškega mesta, na meji dveh narodov in kultur. V prvi, »Tržaški noveli 1948«, je Bartol takoj ustvaril značilno tržaško povojno atmosfero z zavezniško vojsko, civilno policijo in drugimi dodatki tistih dni. V noveli nastopa dr. Julius Grad, naslikan živahno in prikupno — znan sicer iz slovenske literature — mož, ki je bil »gromovnik, tribun, diplomat in pesnik«. V okviru zgodbe o njegovi namišljeni ugrabitvi, ki naj bi jo izvršil prav Jakomin Pertot, nam avtor razgrne podobo svojega junaka in njegovo pisano življenjsko zgodbo, ob njej pa je ves čas prisoten povojni Trst in spet Trst.

V treh nadaljnjih novelah nastopa ob Jakominu Pertotu že omenjeni njegov nasprotni tip Ettore Mangialupi. Najuspelejša komična figura te knjige in morda sploh naše literature se nam predstavlja v vseh svojih važnejših funkcijah. V »Zgodbi o gentlemanu« pripravi siru Oliveru Burkeju prvo začudenje v njegovem življenju, v naslednji se nam pokaže kot poznavalec vseh vrst umetnosti, v tretji pa kot širokosrčen prijatelj žensk. Toda vse te zgodbe bi mogli, ne glede na to, da se po snovi in motivu razlikujejo, imeti za eno samo povest, povest o silnem Mangialupiju, vsestransko priznanem in upoštevanem črnoborzijancu, visokokvalificiranem borznem senzalu, spretnem prekupčevalcu s ponarejenimi starinami in umetninami, trgovcu z mamili in posredniku boljšega belega blaga, agentu številnih policij itd. Lik Ettora Mangialupija in dogodivščine tega moža so osnovna privlačnost te zbirke novel.

Kakšen je humor te knjige? Za Bartola je humor »odkriteljski pogled tistega, ki opazuje s komične plati neke karakterje in pa situacije, nastajajoče iz različnosti karakterjev, ko zadevajo drug ob drugega«. Takšen humor skriva vedno v sebi elemente satire. Satira pa največkrat ne nastane iz razposajene veselosti ali celo iz brezčutnega odnosa do ljudi in stvari, temveč prej iz ogorčenja, iz nekakšne bridkosti, iz hotenja, da se rešijo moralna protislovja. Takšen je tudi Bartolov humor in je zato kljub pavlihovskemu videzu nekoliko grenak.

Razgibani vsebini povsem ustrezata Bartolov slog in jezik. Številni dialogi, pomešani z italijanskimi besedami, zlasti ko govori Mangialupi, dajejo knjigi ne le barvo in čisto tržaško štimungo, temveč tudi potrebno napetost. V tej napetosti, ki pa ni samo zunanja, bralec nehote prisluhne in se zamisli. To slednje je, po mojem mnenju, dokaz, da so te humoreske, čeprav nedokončane, tudi takšne, kakršne so, upoštevanja vreden prispevek k avtorjevemu pisateljskemu opusu.

Uvodni esej h knjigi je napisal Božidar Borko. V njem razlaga nastanek teh v slovenski književnosti nenavadnih humoresk in razčlenja vire humorja pisatelja »El Arafa« in »Alamuta«.

FRANCE NOVŠAK

STARA LJUDSKA UMETNOST

Jugoslovanska ljudska umetnost si v zadnjih letih pridobiva po vsem svetu zmerom novih občudovalcev. Tudi izven Evrope so naši ljudski pevci in plesalci dosegli obče priznanje, ljudska umetna obrt je pa v premnogih državah utrdila sloves umetniškega okusa in dovršenosti naših preprostih ljudskih umetnostnih ustvarjalcev.

Nedavno so v novem Mestnem muzeju v Münchenu odprli veliko razstavo pod gornjim naslovom. Priredil jo je umetnostni center za Zahodno Nemčijo, društvo »Deutscher Kunstrat« v Kölnu. Razstavo so slavnostno odprli v navzočnosti našega bonnskega ambasadorja tov. Dušana Kvedra, ki je ob otvoritvi tudi govoril o pomenu prireditve, o njej sami pa prof. Marjana Gušičeva.

Razstava prikazuje 265 kosov iz Etnografskih muzejev v Beogradu in Zagrebu ter iz beograjskega Muzeja za umetno obrt. Obsega izdelke ljudske keramike, obdelovanja lesa in slame, najrazličnejše tkanine in kovinske izdelke. Med lončarskimi izdelki so preproste in okrašene posode za dnevno rabo, hkrati pa tudi okrasni kost, poslikani in deloma pološčeni. Na razstavi so v velikem številu zastopane umetelno izrezljane preslice kot poseben primer ljudske umetnostne ustvarjalnosti. Zanimive so okrašene buče, ki jih uporabljajo za shranjevanje začimb, osirji, pletene košare (tudi iz drevesnega lubja), palice in podobni izdelki. Posebno pozornost zbujajo lesena glasbila: od preprostih piščali do gusli najrazličnejših oblik. Veliko dovršenost kažejo pisano tkane preproge, pregrinjala in posamezni kost kmetskih oblačil, izmed katerih kažejo izredno domiselnost in barvno skladnost ženske srajce in predpasniki. Med kovinastimi izdelki, ki so zastopani v izredno bogatem izboru, gre prednost prstanom, zapestnicam in verižicam iz težkega srebra, časih tudi pozlačenega in pogostoma okrašenim z jantarjem ali koralami. Še bolj od teh delov kmečkega nakita, kjer je očitno opazen turški vpliv, so pa nastale po islamskih pobudah najrazličnejše posode za hišno rabo, izdelane iz kositra ali medi. Razstavljena je tudi zbirka pirhov.

V zares lepo ilustriranem katalogu je Jerina Šobičeva prav dobro opisala posamezne vrste razstavljenih predmetov, ki izvirajo — kar je razumljivo glede na način izbora — pretežno iz Srbije in Hrvatske. Slabše je zastopana Makedonija, čeprav ima izredno bogato, prastaro folklorno zakladnico, še manj pa Dalmacija, kjer je zlasti v Zagorju naravnost presenetljivo in neizčrpno bogastvo zares stare in samorasle ljudske umetnosti.

Iz Slovenije seveda ni prav nobenega predmeta, dasi bi bil količkaj skrben izbiralec lahko našel vsaj na nekaterih področjih primerke, ki bi bili lahko zaokrožili in izpopolnili celotni prikaz jugoslovanske ljudske umetnostne dejavnosti. Vsaj nekaj primerov stare slovenske ljudske noše, čipk, keramičnih izdelkov, pa pirhov in lesenih in pletenih predmetov bi moglo tujemu gledalcu predstaviti tudi našo zemljo.

Izbral je gradivo poslovodja D. Kunstrata dr. Ernst Thiele, sodelovala je pa Komisija za kulturne stike s tujino v Beogradu. Navedene pomanjkljivosti se je prireditelj sam zavedal, ker v katalogu pripominja, da želi s temi nekaterimi primerki visoke vrednosti samo omogočiti predstavo o umetniškem ustvarjanju »kmetov in pastirjev med Hrvatsko in Makedonijo«. To nalogo pa razstava res lepo izpolnjuje.

L. A.

EDEN IZMED MNOGIH:

Stane Habe:

ZBORI, ZBORI...

Pravijo, da je vsak človek za nekaj rojen in da najde srečo in smisel, če svojo »usodo« zadene. Tovariš Stane Habe jo je zadel — pri njem brez pevskih zborov ne gre. Zbori, mali, veliki, mešani, mladinski, cicibanski, zbori, zbori. Ustanavlja in vodi jih po vseh krajih, kamor ga že služba zanese, ustanavlja jih vedno znova z isto vero in idealizmom kot pred mnogimi leti, ko se je v glasbeni šoli usposobil za svoj poklic, in to kljub razočaranjem, upadanju vneme za zborovsko petje in mnogim nevšečnostim, ki gredo v korak z nesebično požrtvovalnostjo rojenega pevovodje.

Tovariš Stane Habe je predmetni učitelj na gimnaziji v Domžalah. To pa o njem ne pove mnogo. Treba je reči: pevovodja Habe je pred vojno navduševal ljudi v Suhi krajini za zborovsko petje, bil je v internaciji, vodil po tej vojni pevske zbore in godbo na pihala v domačem kraju na Vrhniki in okolici, od leta 1952 pa dela v Domžalah. Tu so dolgo iskali pevovodjo in mu je službena premestitev kar prav prišla. Tako je ostal v Domžalah, začel, kakor poprej že večkrat, znova in — kakor še povsod doslej — tudi uspel. Vodi kar pet pevskih zborov, in to gimnazijskega, zbor Vajenske šole, moški zbor domžalske Svobode, mešani zbor Svobode v Ihanu in cicibanski pevski zbor pri glasbeni šoli v Domžalah. Hkrati gostuje pri okoliških pevskih društvih ob vseh prilikah in ob vsakem razpoložljivem času.

Vidim ga: vsak dan kakšna vaja, večer za večerom. In to po dopoldanskem delu v gimnaziji, ki ga tudi ni tako malo. Povrh vsega pa še tisto nevšečno priganjanje, vabljenje, snubljenje pevcev, vsi tisti organizacijski posli, brez katerih ne gre, in ki jih mora, hočeš nočeš, vedno opravljati pevovodja. Kakor da gre samo zanj, da ne gre za zbore, za koncerte in za vse številne proslave, na katerih sodelujejo njegovi zbori pod njegovim vodstvom.

Predstavljam si ga: kasno ponoči hiti s kolesom domov z vaje v pet kilometrov oddaljenem Ihanu. Tam ima lep številen mešani pevski zbor. Pravi, da ima z njim veliko veselje, ker zbor uspeva, ker se tam ljudje navdušujejo za zborovsko petje, za njegovega konjička. Razumem ga in verjamem mu, sicer se res ne bi tako pogosto vozil v odmaknjeni Ihan iz Domžal, od koder ne more niti na koncerte ali v Opero v Ljubljano. Najbrž pa je tudi malo ponosen na ta ihanski zbor, ki šteje kar 45 članov in ki mu tako lepo uspeva. In ponosen je nanj v resnici lahko, saj je njegovo delo.

Ne razumem: kdaj in kako najde poleg službe in zborov, proslav, koncertov, vaj in gostovanj še čas za dom in za domače koncertne večere, igrajo tudi žena in oba otroka, za oddih in razvedrilo. Ves njegov čas je namenjen glasbi. Samo ona in znova samo ona. Vživel se je v to, všeč mu je in rad prizna, da je najbolj vesel, če s katerim koli zborom uspe. Našel je tisto, za kar je bil rojen.

Naj na kraju navedem še njegovo mnenje o ravni današnjega zborovskega petja pri nas in o tem, kaj bi bilo potrebno izboljšati, preurediti in preusmeriti. Takole mi je dejal:

»Mislim, da nismo še dosegli ravni predvojnega zborovskega petja, da še precej zaostajamo. Po moje je to razumljivo, kvaliteta in pestrost sodobnih kulturnih prireditev odbija ljudi od našega petja; to še najbolj cvete v odmaknjenih krajih, kjer drugih možnosti ni. Pevce odbijajo tudi preštevilne proslave, na katerih neprestano nastopajo, kazalo bi jim nuditi več zabave, vpeljati v pevska društva domačnost, smisel za kolektiv in zavest skupnosti, kar bi se dalo doseči s skupnimi izleti, uspešnimi nastopi in z malo idealizma. Kljub temu, da imamo danes mnogo več glasbenih šol, da načrtno vzgajamo tudi najmlajše, pa je le res, da zbori nazadujejo in da ni pravega odziva.«

Tudi če to drži, in najbrž bo res, da drži, tovariš Habe ne bo popustil, kot ni v vseh teh letih po vojni še nikoli. Preprosto zato ne, ker ne more, četudi bi hotel. Brez glasbe, zborov in koncertov pri njem pač ne gre.

SPOMIN NA PULJ

FRANCE BRENK:

Draga moja publiko

(Nadaljevanje)

»Senca je svetloba, ki jo meče sonce!« je dejal tedaj že gospod Verdoux.

Na lanskem festivalu je namreč izzvenel sestanek filmskih kritikov v željo in zahtevo: »Več filmov s sodobnimi vsebinami!« — Že tedaj pa smo se zavedli: poslej bomo gledali toliko filmov s sodobno tematiko, da bomo zahrepeneli po filmih z nesodobnimi vsebinami.

V čem je smisel paradoksa?

Naš »strah« se je namreč uresničil. Letos je sodobna tematika domala preplavila Areno. Samo ljudje, Mali človek, Čevljički na asfaltu, Majhne stvari, Ni bilo zaman, Zenica, Ne čakaj na maj, V soboto zvečer — zgolj sodobne in »sodobne« vsebine. Izmed trinajstih puljskih premier jih osem upodablja naš čas, našo družbo in njene probleme. Izmed preostalih petih igranih filmov interpretirata le še dva nasprotujoča si svetova (Tuja zemlja, Najini poti vodita vsakserbi), dva segata po vsebino v našo polpreteklo zgodovino (V mreži, Svojega telesa gospodar) in dva (Pop Cira in pop Spira in Sedmi kontinent) sta »klasična« slovanske koprodukcijske večernice Mihajlo Strogov in pa neke vrste kulturni koprodukcijski film, ki za je izdelalo osem obdonavskih dežel »Od Schwarzwalda do Črnega morja«, je spored dolgih filmov IV. festivala izčrpan.

Torej — sodobne vsebine!

Kaj je »sodobna vsebina«? Kakšen bodi njen literarno-scenarijski in kakšen njen filmsko likovni, posebej filmsko igralski izraz? Ali je sploh mogoče, da bi »sodobne vsebine« poprej zaživele na filmskem platnu kot na primer v stari umetnosti, literaturi ali v gledališču? Na filmskem platnu, ki je tako zelo občutljivo, saj mikroskopsko poveča in nezmiljeno razgali sleherno nepristnost, sleherno laž!

»Pop Ciro in pop Spiro« je pobral največ nagrad

V katerem jugoslovanskem podjetju je vodstvo tolikanj inteligentno in je atmosfera dovolj čista, da bi mogel v njem nastati zares dober film s sodobno vsebino? In ne navsezadnje, kje so avtorji takih filmov? Ali se bodo mogli dosedanji filmski ustvarjalci, izmed katerih jih je večina zašla v šablono in se zadovoljujejo s tako imenovanim jugoslovanskim standardom, tako rekoč čez noč spremeniti ter začeti ustvarjati pristna, pogumna, umetniško vredna dela o življenju naših ljudi našega časa?

Prav med ponarejenostjo in pristnostjo, med zlaganostjo in resničnostjo je dolgih osem festivalskih večerov nihalo vseh osem naših filmov s sodobno tematiko. Ne mislim omenjati Malih stvari, kakor tudi ne filma V mreži, ali celo očitati festivalskemu odboru pomanjkanje osnovnega okusa, ker je dovolil predvajati ta dva filma javno v Areni. Mislim na vse tiste filme, ki so izluščili iz našega življenja pomemben, zanimiv, morda celo žgoč problem, in za katere se potlej trdili, da ima jo »kljub vsemu vendarle elemente« za dobri bodoči jugoslovanski film o našem današnjem življenju. Toda tudi film dojemamo kot celoto, ne pa po drobcih, kot mozaik elementov. V to vrsto spadajo domala vsi filmi s sodobno tematiko, do neke mere celo Zenica in v nekem smislu tudi V soboto zvečer.

Ni dvoma: Zenica je film, zrasel iz žive srede življenja milijonov ljudi, toda tudi Zenici »prav malo manjka«, da bi bil zares dober film. — In kaj mu manjka? Kar ima preveč: prijatelj glavnega inženirja neutemeljeno umre in neutemeljen je inženirjev odnos do žene — prelepe žene, toda — brezupno slabe igralke.

Smo pri jedru problema: pri vprašanju skonstruiranih in predvsem pološčenih prizorov, ustreznih lepoti tople grede in umite fotografije. Z drugimi besedami: večina avtorjev naših letošnjih filmov na sodobno tematiko daje, celó v primeru da izbira pomembne motive iz našega življenja, prednost sentimentalnim stilizacijam in ganljivim olepšavanjem pred neposredno, nenašminkano resničnostjo. Zato uporabljajo v te vrste filmih maračinsko lepe »igralke« in »igralce«, zato konstruirajo nekakšne jugoslovanske »Divje deckes, iščejo po Beogradu in Zagrebu »pariško podzemlje« ter zamenjujejo vsak hip pristni humor in zdravo satiro s solzavostjo in s situacijskim »vicem«. V tej zvezi niti ne mislim na slovenske študente iz Vesne II. ki so tako lepo, kot da bi stopil iz izložb »Slovenija športa«, se oddtod preselili na Komo, kjer je penzion samo kakih 1000 din na dan, in tako dalje ker seveda že zdavnaj ni več omembe in pisanja vredno.

Kakšno nasprotje te vrste »umetniškim koncertom« so zgodbe in junaki ter ustrezni sijajni igralci S. Kolarja in F. Hanžekoviča, da ne omenjam odlične clochemerlovske komedije o dveh vojvodinskih popih, ki jim zaradi njihove pomembnosti in pristnosti odpuščamo celo »preveč teatrsko« ali »preveč starinsko« formalno interpretacijo!

Tudi enemu izmed najbolj inteligentnih naših režiserjev, V. Pogačiću se je zgodilo, da je za naš — formalno nedvomno najboljši film s sodobno vsebino »V soboto zvečer« — svoje »velemestne« motive do tolikšne mere objektiviral, da bi se vse tri njegove zgodbe — v prvi bi morali miličnika preobleči pač v drugo uniformo — lahko dogajale kadar koli in kjer koli po prvi svetovni vojni. Nekar nam v C. Reedovi in D. Leanovi filmski formi z vserazumevajočo, toda hladno kozmopolitsko

Prizor iz filma »Svojega telesa gospodar«

gesto docira o »objektivnih« družbenih manifestacijah in o »objektivnih« čustvih doraščajoče mladine.

Nekdo mi je dejal: »Film je umetnost XX. stoletja. Kdor ga hoče ustvarjati, mora biti oblečen v frak in obut v lakaste čevlje. Filma ni mogoče delati v opankah.«

Tej trditvi oporekata že v našem filmskem svetu vsaj F. Hanžeković in S. Jovanović. Kar se mene tiče, trdim tole: preveč frakov in lakastih čevljev, preveč hiperoksida in preveč ruža je ugonobilo prenekatero žlahtno kal v naših prvih igranih filmih s sodobno tematiko.

Zakaj? Pod vplivi filmske magacinske kulture? Pod vplivi našega bohotno se razvijajočega malomestnega ambienta?

To dejstvo je doseglo svoj groteskni višek pravzaprav ob nepomembnem pripetijaju. V Areni je povprašal napovedovalec pred dvanajst tisoč gledalci prelepo igralko o njenih vtisih, na kar je približno takole dejala:

»Draga moja publiko! Vanredno sam oduševljena tvojim oduševljenjem nad filmom, u kojem glumim glavnu rolu.«

Kult zvezd in zvezdic, ta ideal in princip prenekaterega naših filmskih podjetij, je to pot spet in že v zarodku novega žanra naših filmov — ta žanr obubožal in ga ogrozil. Ženska in moških, ki zares mislijo in čutijo, ki živijo neponarejeno življenje, ni moč božati z glace rokavicami . . .

Kako toplo nam je bilo tedaj pri srcu — gledalcem, kritikom in avtorjem — ob Popu Čiri in popu Spiri, kako lepo ob Gospodarju svojega telesa! Premišljeval sem o Tavčarjevih 4000 in o Milčinskem, pa o vsem — od Desetega brata do Kralja na Betajnovi in Samorastnikov. Ni dvoma: omenjena filma sta postavila osnovo in mero. Pod njo ne bo mogoče več. Standard je — kljub kritičnim opombam — postavil tudi V. Pogačić s svojim »frajarskim« filmom »V soboto zvečer«: vsaj po inteligentni, zelo »filmski« interpretaciji svojih motivov. Nazaj, pod ta standard, bo komaj še mogoče. Kdor bo to tvegal, bo dosegel usodo avtorjev Mreže in Malih stvari.

Da pa si bomo na jasnem: s svojim poročilom in s svojimi mnenji nimam namena dokazovati, da so tuji filmi boljši od naših. Ni dvoma, da je večina omenjenih naših filmov mnogo boljša od večine tujih, uvoženih. Polemiziram s tistimi avtorji, ki jim še ni prezentna vizija o tistem filmu naših narodov, ki zanj že dolgo vemo, da mora nastati, in za katerega domala ni več ovir — razen v ustvarjalcih samih . . .

In za konec: IV. festival je doživel svojevrstni višek s predstavami sijajnih filmskih risank »Studija crtanih filmova pri Zagreb-filmu« in s »Fantastično balado« režiserja B. Hladnika in scenarista L. Gostiše. Morda nosijo ta dela v sebi kali in pobude za začetek novega obdobja v jugoslovanskem, posebej v slovenskem filmu? Morda. Ne vem. Vem le, da so bile te predstave svojevrstni in edinstveni dogodek festivala, čemur pa bi bilo treba posvetiti posebno študijo.

Toda risanke »Premiera« in prvega Hladnikovega filma o cngrobski freski »Življenje ni greh«, niso predvajali v Areni. Na ogromnih lepakih in transparentih ni bilo portretov Soje Jovanović, Fedorja Hanžekovića, Slavka Kolarja . . . V središču pozornosti puljskega festivala so bile prelepe žene in junaški možje — filmski gladiatorji 1957.

»Draga moja publiko! Vanredno sam oduševljena tvojim oduševljenjem nad filmom, u kojem glumim glavnu rolu . . .«

(Konec prihodnjič)

Zagreb, 13. do 18. avgusta 1957

Od Milana do Zagreba

Zagreb, 12. avgusta. – Bazen na Šalati bo od jutri do 18. avgusta poprišče bojev svetovne vaterpolo elite. Šest najboljših reprezentanc na svetu: Jugoslavija, Sovjetska zveza, Madžarska, Italija, Nizozemska in Romunija se bodo borile za Trofeo d'Italia. To dragoceno trofejo brani naša reprezentanca, ki jo je osvojila leta 1953 v Nijmegenu v ogorčeni borbi brez izgubljene točke .

ZGODOVINA TROFEA

Na skupščini mednarodne plavalne federacije v juniju leta 1949 so sklenili, da bo tega leta evropski vaterpolo turnir, na katerem bo sodelovalo šest prvoplasiranih reprezentanc z londonske olimpiade. Organizacijo turnirja so zaupali Plavalni zvezi Italije. Domačini so za zmagovalca predvideli nagrado, imenovano Trofeo d'Italia. Po tej dragoceni nagradi je turnir tudi dobil svoje ime.

Prvi Trofeo je bil leta 1949 v Italiji, in sicer prvi kolo 6. in 7. septembra v Milanu, zaključek pa od 9. do 11. septembra v Genovi. Končni vrstni red je bil takle: Nizozemska 10, Italija 8, Madžarska 6, Belgija 2, Francija 2 in Švedska 2 točki.

Štiri leta kasneje, od 17. do 23. avgusta, je bil v nizozemskem mestu Nijmegenu drugi Trofeo. Jugoslovani so dosegli izreden uspeh, saj so nagrado prevzeli Nizozemcem brez izgubljene točke. Končni vrstni red na II. Trofeu: **Jugoslavija 10, Madžarska 8, Nizozemska 6, Španija 4, Italija 2 in Belgija brez točke.**

Nagrada zmagovalcu Trofeo d'Italia je kiparsko delo, ki predstavlja skupino športnikov, ki »častijo zmago«.

To je kratek zgodovinski pregled velikega mednarodnega vaterpolo tekmovanja, ki ga neuradno imenujejo »Turnir velikanov«.

POSTAVE REPREZENTANC

SOVJETSKA ZVEZA: Gojhman, Mšvemieradze, Semjonov, Gvaharija, Kartašov, Breus, Kurenoj, Singer, Dimirec, Prokopov, Krejiko.

MADŽARSKA: Viszvali, Kanyiza, Sivos, Markovics, Varga, Ehvesi, Mayer, Borosz, Jenei, Karpati, Demeter.

NIZOZEMSKA: van Dorp, Koorevaar, Lamme, Kniest, Luchs, Smol, van Toren, Vriend, Wagenaar, Müller, Kujiper.

ITALIJA: Cavazzoni, Antonelli, Pizzo, Rubini, Marciani, Pucci, Gionta, Pedersoli, D'Altrui, D'Achille, Buonocore.

ROMUNIJA: Marinescu, Ştefanescu, Zohan, Celemen, Simon, Badita, Danciux, Grintescu, Marcitiu, Lasec.

JUGOSLAVIJA: Kovačić, Cipci, Kačić, Arneri, Ježić, Radonić, Ivković, Franjković, Roje, Mušketirović, Žužej.

DANAŠNJI SPORED

Ob 17.15: svečana otvoritev, nato Jugoslavija – Nizozemska, SZ – Italija, Romunija – Madžarska.

TRIJE FAVORITI

Po mnenju strokovnjakov so Jugoslavija, Madžarska in Sovjetska zveza favoriti III. Trofea. Nosilci zlate olimpijske medalje iz Melbourna se bodo morali boriti, da bodo ohranili položaje, pridobljene v daljni Avstraliji. Turnir mora predvsem odgovoriti na vprašanje, če je razmerje sil na vrhu svetovnega vaterpola ostalo nespremenjeno tudi po Melbournu. Madžari in Jugoslovani so v slabšem položaju kot njihov glavni tekmec – sedmorica Sovjetske zveze. Madžarski vaterpolisti bodo namreč morali braniti ugled najboljše reprezentance na svetu, ki so ga dobili na olimpijskih igrah, naši reprezentanti pa bodo morali napeti vse moči, da bo ostala nagrada doma. Vaterpolisti Sovjetske zveze gredo v boj brez teh psihičnih bremen.

Vendar so Madžari v boljšem položaju kot naši. Med pripravami za »turnir velikanov« so imeli veliko več mednarodnih srečanj, medtem ko naši vaterpolisti po končanih domačih prvenstvenih srečanjih niso imeli časa za resne mednarodne izpite. To je napaka, ki se nam bo lahko maščevala.

Ostale tri reprezentance se po mnenju strokovnjakov in po prognozah na papirju ne morejo zriniti v vrh. Vendar pa lahko vsako izmed teh treh moštev zmeša strene veliki trojici. Neplanirana izguba točk v srečanju z Italijo, Romunijo ali Nizozemsko bo predstavljala za vsakega favorita nenadomestljivo škodo. »Outsiderji« bodo napeli vse sile za čim boljši plasma. Italijani bodo želeli vrniti stari sijaj slave nekdanjih olimpijskih zmagovalcev, Nizozemci, ki nastopajo s pomlajeno reprezentanco in z novim sistemom, se bodo skušali spet prebiti v vrh elite, medtem ko se bodo Romuni potrudili, da bodo dokazali upravičenost svojega plasmaja med najboljšimi na svetu.

Trofeo d'Italia je nedvomno po olimpijskem turnirju in evropskem prvenstvu največje mednarodno vaterpolo tekmovanje. Lahko trdimo, da je še celo bolj zanimivo kot olimpiada ali evropsko prvenstvo, saj igrajo na turnirju le izbrani velikani, ki se ogorčeno borijo za prvo mesto na svetu.

Še pika na i

Po dveh nastopih najboljših atletskih klubov v okviru moške in ženske zvezne lige smo dobili precej jasno sliko o razširjenosti in kvaliteti atletike pri nas. Ta slika nas zdaj preseneča in hkrati razveseljuje. Res, da smo se na zadnjih tekmovanjih veselili uspehov in napredku nekaterih posameznikov in posameznic, ki so smelo in uspešno naskakovali državne in republiške rekorde, toda po nedeljskem kolu zvezne lige smo lahko tega napredka še bolj veseli, saj vidimo, da z izjemo v nekaterih disciplinah najdemo za že znanimi tekmovalci vrsto novih, mnogo obetajočih imen. Pri moških imamo v skoku s palico vrsto tekmovalcev, ki z lahkoto premagujejo višino 4 m. V teku na 110 m z ovirami se Lorgerju nevarno približuje Petrušić, za njim pa Vucelić. V teku na 1500 m Mugošo ogrožata Murat in Važič itd. Podobno se dogaja tudi pri ženskah. Babovićeva je dobila nevarno tekmico v Šikovčevi v teku na 100 in 200 m ter v Stamejčičevi v teku na 80 m z ovirami. Borovčeva ni več edina, ki lahko vrže disk čez 43 m. V metu krogle pa je vedno več tekmovalk z daljavo čez 12 metrov. Še več je takih primerov. So pa tudi primeri, ko smo v nekaterih disciplinah celo nazadovali. To velja predvsem pri moških v teku na 3000 m steeplechase ter v metu diska, kjer Radoševič sploh nima resnega tekmeca.

Po II. kolu zvezne atletske lige je vrstni red na lestvici tale: Moški — Partizan 68.387 točk, Crvena zvezda 63.219, Kladivar 62.384, Odred 58.539, Mladost (Zagreb) 58.206, Dinamo (Zagreb) 56.361, »Sarajevo« 55.643 itd.; ženske: Kladivar 28.888, Odred 28.021, Mladost 26.779 itd.

To naj bi bil kratek komentar k napredku v posameznih disciplinah. Mi pa smo lahko predvsem veseli napredka nekaterih slovenskih klubov. To velja predvsem za Kladivarja in Odred. Tako pri moških Kladivar v zveznem merilu še vedno trdo drži svoje visoko tretje mesto ter se že zelo nevarno približuje nekdanjemu državnemu prvaku, beograjski Crveni zvezdi. Na četrtem mestu spet srečamo slovensko moštvo. To je ljubljanski Odred, ki je letos napravil precejšen korak naprej. Po tem sodeč ni smela trditev, če rečemo, da je Slovenija za Srbijo v atletiki najmočnejša republika.

Še bolj veseli pa smo lahko napredka in plasmaja slovenskih atletinj. Po dveh kolih zvezne lige zavzemata celjski Kladivar in ljubljanski Odred prvo oziroma drugo mesto. S precejšnjo razdaljo pa jima sledi vrsta nekdanjega državnega prvaka, zagrebška Mladost. Torej zavzemamo pri atletinjah prvo mesto s precejšno prednostjo pred ostalimi republikami.

Finalno tekmovanje zvezne atletske lige bo dalo piko na i. Takrat bo znan vrstni red najboljših atletskih klubov, ki pa sodeč po prvih dveh kolih, ne bo utrpel večjih sprememb. — E. G.

Vsakodnevni intervju

Janos Varseghi

novinar iz Budimpešte

Ali bo zagrebški turnir prinesel kakšne spremembe v borbi za naslov najboljše reprezentance na svetu?

»Nobenih sprememb ne bo. Tudi vnaprej so trije glavni nasprotniki za prvo mesto: Jugoslavija, SZ in Madžarska.«

— Bo to tudi končni vrstni red na Trofeu?

»To pa ne, ker je vsaka izmed teh treh reprezentanc lahko prva, druga ali tretja.«

— Kaj pa ostali?

»Za njimi pridejo Italijani, Nizozemci in Romuni.«

— So Madžari oslabljeni?

»Gyarmati je precej pomenil za reprezentanco, ker je bil zelo ofenziven in nevaren igralec. Kljub vsemu pa je madžarsko moštvo zelo vigrano. Pred zagrebškim turnirjem je imelo 15 tekem in je mimo Jugoslavije in SZ favorit za nagrado.«

Zagrebški drobiž

V sovjetski reprezentanci ni stalnih branilcev izbrane ruske sedmorice Šljapina in Tepljova. Mnogi naši in tuji igralci so zaradi tega presenečeni. To pa pomeni, da so Rusi pomladili svojo reprezentanco.

•

Tekme za Trofeo d'Italia bodo prenašale radijske postaje Moskva, Budimpešta, Rim, Amsterdam, Beograd, Zagreb, Novi Sad in Ljubljana. Naposled je prišlo tudi do sporazuma med organizacijskim komitejem in Radio Zagrebom. Le-ta bo spremljal tekme s televizijskim prenosom.

•

Na Trofeo je prišlo 11 tujih novinarjev, 8 radijskih reporterjev in številni fotoreporterji. Turnirju bo prisostvovalo tudi okrog 40 domačih novinarjev.

•

Organizacijski komite je napravil razpored treninga, ki bo vsako dopoldne od 8.30 do 12.45 na Šalati.

•

Člani mednarodne plavalne federacije so protestirali, ker niso vse reprezentance — po dogovoru — nastanjene v hotelu »Esplanade«. V »Esplanadu« so reprezentance SZ, Madžarske in Nizozemske, v »Dubrovniku« Romuni in Italijani, medtem ko imajo naši najslabše pogoje, ker spijo v Goranincu, hranijo pa se v Ristnjaku. Vzrok protesta je napaka Putnika, ki ni pravočasno zagotovil stanovanja vsem reprezentancam v istem hotelu.

•

Za časa Trofea bodo imeli udeleženci več sprejemov. Organizacijski komite bo priredil sprejem 13. avgusta za vse voditelje tujih reprezentanc, 15. tiskovno konferenco ter sprejem domačih in tujih novinarjev, predsednik mestnega odbora Večeslav Holjevac pa bo sprejel vse udeležence Trofea 14. avgusta.

SKAKALCI

v Bad Kissingenu

Ljubljana, 12. avgusta. – Včeraj je odpotovalo v Bad Kissingen 6 najboljših jugoslovanskih skakalcev v vodo na 10-dnevni trening, ki se ga bodo udeležili tudi najboljši skakalci in trenerji številnih drugih evropskih držav. V našem moštvu so skakalci: Marko Porenta, Rudi Košorok, Lado Vrtačnik, Branko Novak, Branka Rubinić in Blanka Ibriks. Vodja potovanja je Boris Lasić. Med skakalci ni večkratnega državnega prvaka Jožeta Dobrina, ki zaradi zaposlenosti ni mogel na trening. M. Ž.

Kazen zaradi nediscipline

Argentinska plavalna zveza je kaznovala svojega člana Pedra Galvaa, izvrstnega plavalca hrbtnega sloga, z dosmrtno prepovedjo nastopanja zaradi nediscipline.

Tudi angleški nogometaši po stopinjah drugih

Nogometaši nekdanjega angleškega nogometnega prvaka Wolverhamptona bodo imeli kot uvod v novo sezono enotedenski atletski tečaj, ki ga bo vodil znani trener Frank Morris. Kot je videti, so tudi Angleži spoznali pomen dobrih atletskih priprav, ki so nujne za prepotrebno kondicijo nogometašev.

Tudi drugič

Zgovorni Panajotovič je tokrat žalostno molčal.

»Sam ne vem, kako sem izgubil. Veliko sem grešil,« je bil njegov komentar k finalnemu dvoboju teniškega prvenstva Srbije.

Zraven njega je stal in se zadovoljno smehljal Ivko Plečevič. Njegov nasmeh je govoril: »Vem, kdaj je treba zmagati. Takrat, ko gre za naslove.«

Plečevič je bil lahko zadovoljen, saj je že drugič osvojil naslov teniškega prvaka Srbije.

Poraz državnega prvaka

CRVENA ZVEZDA : DINAMO 1:2 (1:0)

Beograd, 11. avgusta. — Sinoči je na stadionu JLA pred okrog 20.000 gledalci Crvena zvezda izgubila proti Dinamu z rezultatom 1:2 (1:0). Sodnik Bala (Madžarska). Strelci: Rudinski v 44. (1:0), Jerković v 66. (1:1) in Conč v 90. minuti (1:2).

Dinamo je igral zrelo in zbrano. Zagrebčani so bili v vsem boljši od beograjskih kolegov. Njihovi pogosti napadi so bili zelo nevarni, vendar se napadalci »modri« niso znašli pred nasprotnikovimi vrati.

Crvena zvezda je bila zelo slaba. Obramba je bila nezanesljiva, napadalci pa so delali začetniške napake.

V tej — sicer živahni, vendar nezanimivi tekmi — je treba omeniti 62. minuto igre, ko je Žeković z glavo odbil žogo izpred praznih vrat, ki jih je Krivokuća prej zapustil.

Najboljša igralca pri Dinamu sta bila Conč in Crnković, medtem ko sta pri Crveni zvezdi edino zadovoljila Tomić in Rudinski.

Brzojavke

● **BONN**, 12. avg. (Tanjug) V prvem kolu nogometnega prvenstva Zahodne Nemčije sta sodelovala tudi dva jugoslovanska nogometaša, in sicer Cajkovski ter Horvat. Cajkovski je igral za »Köln«, ki je premagal Fortuno iz Düsseldorfa s 4:2, drugi pa v »Einheitu«, ki je premagal »Ludvigshafen« z 2:0. Nemško časopisje je polno hvale o jugoslovanskih igralcih in pravi, da imata oba velik delež zaslug za zmago svojih moštev.

● **TUZLA**, 12. avg. — Na mladinskem državnem teniškem prvenstvu je zmagal med mladinci lanski prvak Bora Jovanović, med mladinkami pa Splitčanka Nikole Ferič.

● **MILAN**, 12. avgusta. (Reuter). — V mestu Gardone Riviera bo od 19. do 22. septembra VI. mednarodni šahovski festival. Sodelovali bodo mojstri, članice in mladinke. Na vsakem turnirju bo po 12 udeležencev, ki bodo igrali po švicarskem sistemu. Kot zadnja leta, se bodo tega turnirja tudi letos udeležili jugoslovanski šahisti.

● **SCZAVNO-ZDROJ**, 12. avgusta (AFP). — Na mednarodnem šahovskem turnirju vodi po VIII. kolu sovjetski velemojster Geller s 7,5 točkami, medtem ko imajo Szabo (Madžarska), Holmov (SZ) in Chochaltea (Romunija) po 6 točk.

● **TIVAT**, 12. avgusta. — Po 6-dnevnem tekmovanju je bilo danes končano zvezno padalsko prvenstvo. Med člani je zmagal Vukašin Prentić (Zrenjanin), pri mladincih Ivanišević (BiH), pri članicah pa Tehrida Čerimagić (BiH). Med moštvi je prvo mesto in s tem pokal komandanta JVL, generalnega polkovnika letalstva Zdenka Ulepiča osvojila Srbija pred BiH, Makedonijo, Črno goro, Hrvatsko in zveznim letalskim središčem iz Vršca.

● **NOVO MESTO**, 12. avgusta. — V IX. kolu državnega mladinskega šahovskega prvenstva so bili doseženi tile rezultati: Messing — Knežević remi, Cvetković — Karanjac 0:1, Grgić — Rakić 1:0, Markovski — Vranešić remi, Trivunac — Lalić 1:0, Počuča — Jotov prekinjeno, Turk — Parma remi, Živković — Remić 1:0, Šunjić — Dolar 0:1. Stanje na lestvici: Vranešić 7, Karanjac, Messing 6,5, Grgić, Živković 6, Trivunac 5,5, Parma 5 itd.

● **SPLIT**, 12. avgusta. — Zmagovalec letošnje viteške igre »Sinjska alka«, ki je bila letos že 242. po vrsti, je Dujo Grgić, ki je osvojil 8 točk od devetih možnih. Gledalcev je bilo približno 15.000, med njimi večje število domačih in tujih turistov.

Nad 130 tekmovalcev v Trbovljah

Trbovlje, 12. avg. – Jutri zjutraj se bo v Trbovljah začelo republiško prvenstvo v plavanju, na katerem bo sodelovalo sedem slovenskih klubov z okoli 130 tekmovalci. Po prijavah sodeč bodo na prvenstvu nastopili vsi najboljši slovenski plavalci. Z najštevilnejšima moštvoma sta se prijavila PK Triglav iz Kranja in ŽPK »Ljubljana«. Slednji je lansko leto izgubil naslov republiškega prvaka v plavanju, ki so si ga priborili Kranjčani. Tudi letos bo njihova medsebojna borba odločila o naslovu prvaka. Vendar pa bo treba bolj kot kdaj koli prej upoštevati tudi plavalce ostalih klubov, ki so v zadnjih letih močno napredovali, tako da ne moremo več govoriti o plavalnem središču Ljubljani in pokrajini. Vsaka slovenska pokrajina ima namreč že svoje plavalno središče. In prav plavalci iz teh središč bodo prekrižali račune marsikaterim favoritom na papirju. M. Ž.

● **NIŠ**, 11. avg. — Pred okrog 5000 gledalci je bila prijateljska nogometna tekma med Radničkim in Slavijo iz Sofije z rezultatom 5:3 (3:0) zo goste.

ZVEZNA KOŠARKARSKA LIGA

NEVZGOJENI GLEDALCI

Nezadovoljni s porazom Železničarja proti Olimpiji (56:71) so Karlovčani metali kamenje na goste!

Karlovac, 12. avgusta. – V preostali prvenstveni tekmi VIII. kola zvezne košarkarske lige je sinoči ljubljanska Olimpija premagala Železničarja iz Karlovca z rezultatom 71:56 (34:34). Pred 1000 gledalci sta sodila Mahovlić iz Zagreba in Šiftar iz Karlovca.

Olimpija: Bajc 2, Debevc 11, Kandus 8, Dermastia 13, Lokar 10, Daneu 8, Kristančič 19 (21 izkoriščenih osebnih napak od 42).

Železničar: Batalo 4, Kolaković 13, Dobranić 4, Kasun 4, Bramberger 11, Blašković 5, Ledić 15 (15 izkoriščenih osebnih napak od 36).

Tekma se je začela s tehnično napako proti Olimpiji, ker njeni igralci niso pravočasno pozdravili in izročili sodnikoma žoge. Sodnika sta hotela tako že spočetka uvesti strog kriterij sojenja.

OD + 10 NA – 12!

Olimpija je takoj prevzela pobudo in s hitrimi protinapadi brez večjih težav prihajala pod nasprotnikov koš, tako da je že po nekaj minutah igre vodila z 10 točkami razlike. Domačini pa so pozneje poostrili obrambo, ki je postajala vedo bolj groba. Sodnika temu nista znala ali hotela več slediti, tako da so gostje za hip presenečeni obstali. Niso našli primerne protiigre in Železničar je ne le izenačil, ampak celo v 17. minuti prvega polčasa povedel z rezultatom 34:22!

KRIZA PREBRODENA

Za Olimpijo je bil položaj kritičen: igralci prve petorke – Kandus, Lokar, Debevc in Bajc – so imeli po tri osebne napake, Daneu pa celo štiri. Pripomnili pa bi, da je bila pri tem napravljena napaka pri zapisniku, saj je imel po našem štetju le dve osebni napaki, Lokar pa štiri. Kljub vsemu pa so se igralci Olimpije le zbrali in v zadnjih treh minutah prvega polčasa rezultat izenačili.

V nadaljevanju se Olimpija ni dala več presenetiti. Kristančič je z bezmotijivim streljanjem od daleč zagotovil vodstvo svoji vrsti, hkrati pa omogočil visokemu Dermastii in Debevcu, da sta dosegla nekaj košev od blizu. Že v osmi minuti drugega polčasa je bila tekma odločena.

Medtem je bil zaradi petih osebnih napak – zadnja je bila povsem napačno dosojena – izključen Daneu, vsi drugi igralci Olimpije pa so imeli po štiri osebne napake. Zato so ubrali edino pravilno taktiko in začeli zadrževati žogo. S številnimi prostimi meti, ki so jih morali domačini napraviti, da bi prišli do žoge, je Olimpija v 14. minuti vodila s 65:47 in razliko skoraj nespremenjeno obdržala do konca.

»SAJ GA NI ZADEL?!«

Poraz svojega moštva so gledalci sprejeli zelo nešportno. Začeli so že med igro obmetavati s kamenjem igralce Olimpije. Na ugovore vodstva Ljubljančanov pa je delegat izjavil le: »Nič mu ni, saj ga niso zadeli?!« Zelo nenavaden postopek vodstva tekme, posebno še, ker je igrišče v Karlovcu znano kot zelo »vroče«. Da bi umirili razburjene duhove na igrišču in okrog njega, je moral sodnik Mahovlić izključiti igralca Železničarja Brambergerja, ki je skušal z nogo udariti Kristančiča.

Nasploh je bila igra zelo razburljiva. Olimpija je sem ter tja zaigrala zelo lepo, domačinom pa se je poznalo, da so šele pred dvema dnevoma prišli z gostovanja po Švici. Razen strelcev Kristančiča in Debevca se je pri Olimpiji izkazal še Lokar z zanesljivo igro. Pri Železničarju je bil najnevarnejši pod košem Kolaković, z lepimi in točnimi streli od daleč pa se je izkazal Bramberger.

Sodnika sta dovolila domačinom preostro obrambo pod koši.

S to zmago se je Olimpija zasidrala na drugo mesto, medtem ko je »Ljubljana« tretja. Vse kaže, da se bosta ljubljanska ligaša skupaj s Proleterjem potegovala za naslov prvaka.

S. Fugina

KONČANO JE VATERPOLO PRVENSTVO SLOVENIJE

Kocka je padla: V KORIST TRIGLAVU

Kranj, 12. avgusta. – Sinoči je bilo končano republiško prvenstvo v vaterpolu z zadnjima tekmama med Ilirijo in Neptunom ter »Ljubljano« in Triglavom. Po zmagi nad »Ljubljano« s 3:1 (2:1) je Triglav osvojil letošnji naslov slovenskega prvaka.

V prvi tekmi je Ilirija po stalnem vodstvu z dinamično igro nadigrala Celjane in zmagala s 7:3 (3:2). Gole so dosegli: Hartman 4, Karlin, Žvokelj in Hornung po enega za Ilirijo, za Neptun pa Ščuka 3. Sodil je dobro Kobal.

Prva tekma je bila le neke vrste predtekma v srečanju glavnih tekmecev, Triglava in »Ljubljane«. Številni gledalci, ki so se medtem nabrali, so z napetostjo pričakovali nastop svojih in si dali duška, ko je moštvo priplavalo na sredino bazena.

NAJBOLJŠA TEKMA PRVENSTVA

Nato se je začela vsekakor najboljša tekma prvenstva. Brez vsake nervoze, le z veliko borbenostjo. Odprta, dinamična in hitra igra na obeh straneh je dovoljevala številne lepe kombinacije, ki pa niso rodile sadu, ker so se igralci skrbno pokrivali.

Prvi gol so dosegli Kranjčani, ko je sodnik Smerkolj, ki je dovolil dokaj ostro igro, izključil Volkarja zaradi grobosti. Z igralcem več je Triglav zadel v črno. Iz istega položaja so dosegli tudi drugi gol. Potem je sledil nevaren protinapad in Adlešičeva parabola je zmanjšala razliko na 2:1, kar je bil rezultat polčasa.

Po odmoru sta se moštvi še bolj zagrizli in je prišlo v bazenu nekajkrat do osebnih spopadov nad in pod vodo, na kar pa sodnik ni vedno reagiral. Ko je Petrič dosegel še tretji gol za Triglav, je bila usoda »Ljubljane« zapečatena. Kljub temu pa se je vztrajno borila do zadnjega žvižga. Strelci: Kocmur (1:0), Veličković (2:0), Adlešič (2:1), Petrič (3:1).

S to zmago so Kranjčani prvikrat osvojili naslov republiškega prvaka v vaterpolu. Letos slavijo celo dvojno zmago, saj so njihovi mladinci pred tednom dni na Bledu prav tako dokazali, da so najboljši v Sloveniji.

KONČNA LESTVICA

Triglav	4	4	0	0	36:5	8
»Ljubljana«	4	2	1	1	20:8	5
Branik	4	1	2	0	10:15	4
Ilirija	4	1	1	1	12:17	3
Neptun	4	0	0	4	10:43	0

Najboljši strelci na prvenstvu: Petrič (T) 13, Volkar (L) 11, Ščuka (N) 10, Veličković (T) 9, Kocmur (T) 7 itd.

Poglejmo še, kako so letos moštva igrala:

Za novega prvaka, **Triglav**, in drugoplasirano **»Ljubljano«** bi veljale skoraj iste ugotovitve. Moštvi sta se za prvenstvo temeljito pripravili. Zlasti Kranjčani so svoje nasprotnike odpravili brez večjih težav. Prav tako igrata obe moštvi hiter in prodoren vaterpolo, kar je bilo najlaže moč videti v njunem medsebojnem obračunu.

Ostali trije udeleženci so predstavljali spodnji dom, ki pa ni igral tako podrejene vloge. **Branik** je zasedel svoje tretje mesto s taktično dobro igro in nekoliko sreče. Njegov največji uspeh je bil neodločen izid z »Ljubljano«. Tako imenovani »bunker« sistem pa v igri tega moštva ne pomeni napredka. Lani še resen kandidat za prvo mesto se je letos le branil. **Ilirija** se je letos slabše uvrstila kot minula leta. Pomlajeno moštvo brez odličnega napadalca Loosa ni bilo dovolj vigrano, niti ni imelo dovolj kondicije. V prvem polčasu je nudilo vsem favoritom hud odpor, nato pa je naglo popustilo. Najprijetnejše presenečenje turnirja je celjski **Neptun**, ki iz leta v leto napreduje. Mladi vaterpolisti se požrtvovalno bore za vsako žogo. Seveda pa je bilo opaziti, da moštvu manjka trenerja, ki bi igralce podrobneje seznanil s taktiko igre. Sicer pa je bila pomanjkljiva taktika rakova rana vseh treh moštev spodnjega doma.

BREZ PROTESTOV NE GRE

Prvenstvo samo ni poteklo brez potrebnih in nepotrebnih protestov. Del krivde za to leži na sodnikih, ki niso imeli enotnega kriterija. Celo več, nekateri sodniki so menjali kriterij sojenja od tekme do tekme. Ostali del krivde pa leži na razgretih funkcionarjih klubov, ki so želeli zmago za vsako ceno. Takšnim pojavom se bo treba v prihodnje najskrbneje izogibati, da ne bo padla slaba luč na podobne prireditve. To bo moč popraviti še na bližnjem turnirju šestih slovenskih vaterpolo moštev, ki bo 31. avgusta in 1. septembra v Celju ob otvoritvi novega olimpijskega bazena.

Republiški prvak Triglav bo prve dni septembra sodeloval na kvalifikacijah za II. zvezno ligo, ki bodo na Ohridskem jezeru.

M. Zvokelj

Po dolgi in mučni bolezni nas je zapustil oče, brat in stric

ALBIN GANTAR

Pogreb bo danes, 13. avgusta 1957, popoldne v Vipavi.

Vipava, Tržič, Ljubljana, 12. avgusta 1957.

Žalujoči: žena, otroci, sestra in ostalo sorodstvo

Za posledicami težke bolezni je v 60. letu umrla vojno-invalidska upokojenka in partizanska aktivistka

IVANA ČUK

iz Rožne doline 48 pri Novi Gorici

Pogreb drage pokojnice bo v torek, 13. t. m. ob 17 izpred hiše žalosti v Rožni dolini na pokopališče v Šempetru pri Gorici.

Nova Gorica, 12. avgusta 1957.

Žalujoči: sin IVAN z ženo ZALKO, sin VOJKO in ostalo sorodstvo

DNEVNE NOVICE

Kolikor plačaš – toliko dobiš! Če želiš prvovrstno mastno kremo, poskusi zahtevaj »ULTRAGIN« – šport krema.
Vsaka drogerija, špecerija, zadruga, vsaka trgovina, ki prodaja milo za gospodinjstvo, prodaja tudi »FLEX«. Za čiščenje madežev samo »FLEX«.

GOSPODINJE! PRIJETNO PRESENEČENJE
ISOL
ČISTILO ZA KOVINE IN STEKLO

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna

Torek, 13. avgusta, lekarna »Pri Bradu«, Partizanska c. 1.
Sreda, 14. avgusta, lekarna »Studenci«, Gorkega ul. 16.

KINO

»UNION«: ameriški barvni film »Dežela faraonov«.
»PARTIZAN«: mehiški film »Umirajoči srečna«.
»UDARNIK«: ameriški film »Skrbi za veselje«.

Umetnostna galerija

V zgornjih galerijskih prostorih razstava gvašev Mire Pregljeve iz Litije. Razstava obsega 83 gvašev, v katerih umetnica temperamentno upodablja pisan svet in človeka, ki v njem živi. Istočasno je na ogled izbor iz bogate galerijske zbirke, pomnožen z zadnjimi deli slikarjev Lajčija Pandirja in Maksa Kavčiča. Vljudno vabljeni!

CELJSKE VESTI

KINO

»METROPOL«: ameriški barv. film »Poletno pote panje«. V glavni vlogi Rossano Brazzi in Katherine Hepburn.
»UNION«: italijanski barvni film »Zadnja diva«.

Poročili so se: Milan Dolinšek, avtomehanik, in Frančiška Polšak, frizerska pomočnica, oba iz Celja; Jožef Šimenina, kvalificirani delavec, in Marija Margetič, cvetličarka, oba iz Celja; Valentin Lah, strugar, in Marija Veterih, delavka, oba iz Celja; Janez Kresnik, figurant, in Marija Dobrave, pomožna delavka, oba iz Celja; Jože Perko, čevljarski pomočnik, in Dragomira Marija Zabkar, strojna pletilja, oba iz Celja, Miklavž Skolc, ključavničar iz Slov. Bistrice, in Marija Žilnik, vodoinštalka iz Trbovelj; Ivan Ribežil, inštalater, in Zvonimira Sotošek, kuharica, oba iz Celja; Ivan Centrih, učitelj, in Marija Podbregar, bančna uslužbenka, oba iz Žalca; Maksimilijan Zagode, nameščenec, in Marija-Pavla Brezovšek, knjigovodkinja, oba iz Žalca.

IZ MURSKE SOBOTE

KINO

»PARK«: finski film »Ko pride pomlad«. Predstava ob 20.

VESTI IZ TRBOVELJ

KINO

»DELAVSKI DOM«: italijanski film »Bela polka«.

Z BLEDA

KINO

Mehiški film »Poslednja želja«. V glavni vlogi Antonio Badu, Luis Aguilar in Esther Fernandez. Predstavi ob 18 in 20.30.

Vesti z Jesenic in okolice

Zdravniško dežurno službo ima na Jesenicah dr. Milan Čeh, Cesta maršala Tita.

KINO

»RADIO«: francoski barvni film »Bel Ami«. Predstavi ob 18 in 20. Danes zadnjič.
»PLAVŽ«: francoski barvni film »Sentjernejska noč«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Jeanne Moreau. Danes zadnjič. V sredo ob 18 francoski barvni film »Bel Ami«.

VESTI IZ KRANJA

KINO

»STORŽIČ«: ameriški film »Na moriščevi sledi«. V glavni vlogi Danny Clark, Edmond O'Brien, Viveca Lindfords in Virginia Mayo. Predstave ob 16, 18 in 20.

LETNI KINO »PARTIZAN«: ameriški barvni vistavision film »Nismo mi angeli«. Predstava ob 20. V glavni vlogi Humphrey Bogart in Peter Ustinov.

RADIO LJUBLJANA

SPORED ZA TOREK
dne 13. avgusta 1957

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55

5.00—7.00: Dobro jutro, dragi poslušalci (pisan glasbeni spored) — vmes ob 6.30—6.40: Reklame — 6.40—6.45: Naš jedilnik — 7.10—8.00 Zabavni zvoki — vmes ob 7.30—7.45 Cicibanom — dober dan! — Kristina Brenk: Lonček kuhaj! — 8.05: Mali vokalni ansambli pojo — 8.35: 25 minut z instrumentalnimi zabavnimi ansambli — 9.00 Utrinki iz literature — Tadeusz Rozewicz: Pivo — 9.20: Paul Dukas: Simfonija v C-duru — 10.10: Od melodije do melodije — 11.00: Za dom in žene — 11.15: Igrajo vam virtuozi na razne instrumente — 12.00 Slovenske narodne pesmi — 12. 30: Kmetijski nasveti — Inž. Lado Simončič: Olajšajmo gozdno delo — 12.40 Drobne orkestralne skladbe — 13.15: Pisan spored opernih melodij — 14.00 Skladbe slovenskih avtorjev — 14.20: Radijski leksikon — 14.35: Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15: Zabavna glasba, vmes reklame — 15.40: Radijski roman — Georges Simeon: Plesalka iz »Veselega mlina« — II. — 16.00: Popoldanski simfonični koncert — 17.00: Napoved časa in poročila — 17.15: Svečana otvoritev waterpolo turnirja »Trofeo d'Italia« (Prenos iz Zagreba) — 17.30: Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18. Športni tednik — 18.25: Prenos II. polčasa waterpolo tekme Nizozemska : Jugoslavija — 19.00: Zabavna glasba, vmes reklame — 19.30: Radijski dnevnik — 20.00: Poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Škoberneta — 20.30: Radijska igra — Guy Maupassant: Horla (ponovitev) — 21.30: Igrajo veliki zabavni orkestri — 22.15: V plesnem ritmu — 23.00—23.15 in 23.30—24.00: Oddaja za tujino (prenos iz Zagreba).

II. program

14.00: Melodije v gosjem redu — 15.00: Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10: Ljubljanska kronika in obvestila — 15.25—16.00: Skladbe predklasičnih mojstrov — 22.15—23.00: Nočni koncert.

DROBNI OGLASI

ŽENSKO IN MOŠKO športno italijansko kolo, skoraj novi, ugodno prodam. – Pržanjska 10, Dravlje. 706

OPTIKA, samostojnega, sprejmemo takoj. Samsko stanovanje zagotovljeno. Vse informacije pri »Zlatarstvu«, Trbovlje. T 112

RAZPIS

Finančno samostojni zavod
ŽALE
pogrebni zavod, Ljubljana

razpisuje mesto

računovodje

Prošnje dostavite do 20. avgusta 1957 ali se zglasite osebno pri zgoraj omenjenem zavodu. 2629

ZAHVALA

Ob tragični smrti našega ljubljenega sinčka

EMILČKA

se prisrčno zahvaljujemo vsem za mnogoštevilno spremstvo do preranega groba. Predvsem pa smo dolžni zahvalo kolektivoma »Ljudske pravice« in »Ljubljanskega dnevnika« za izkazano pomoč in razumevanje, kakor tudi pevcem in vsem, ki so nam stali ob strani ob težki izgubi in poklonili krasno cvetje. Srčna hvala vsem in za vse.

Neutolažljivi starši SIMONIČ

TOVARNA
»ISKRA«
V KRANJU
razpisuje mesto za

referenta
za ekonomsko-finančno analizo

Pogoji: Potrebno temeljito znanje finančnega poslovanja in organizacije industrijskega podjetja s predhodno prakso v industriji.

Izobrazba: Trgovska akademija z daljšo prakso ali ekonomska fakulteta s prakso. Plača po tarifnem pravilniku.

Ponudbe je treba poslati na personalni oddelek podjetja.

K-112

Hidromontaža Maribor

sprejme v službo

večje število

ELEKTROINSTALATERJEV —in ELEKTROMONTERJEV

za terenska dela po vsej državi

Prosimo, da se interesenti osebno zglasijo od 10. do 12. ure v personalnem oddelku HIDROMONTAŽE, Gosposvetska cesta 86, ali pa vložijo pismene prošnje.

M 337

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE »GRADITELJ«, CELJE

sprejme

šefa
gospodarsko-računskega sektorja

V poštev pridejo interesenti z ustrezno šolsko izobrazbo in prakso.

Nastop službe 1. septembra ali po dogovoru. Plača po tarifnem pravilniku, ostalo po dogovoru.

Ponudbe z navedbo dosedanjih službovanj sprejema sekretariat podjetja.

2605

UPRAVNI ODBOR TRGOVSKEGA PODJETJA
»AVTOMATERIAL« Maribor

razpisuje naslednji delovni mesti za:

a) pravnika - sekretarja podjetja
b) stenodaktilografko

Prednost imajo osebe:

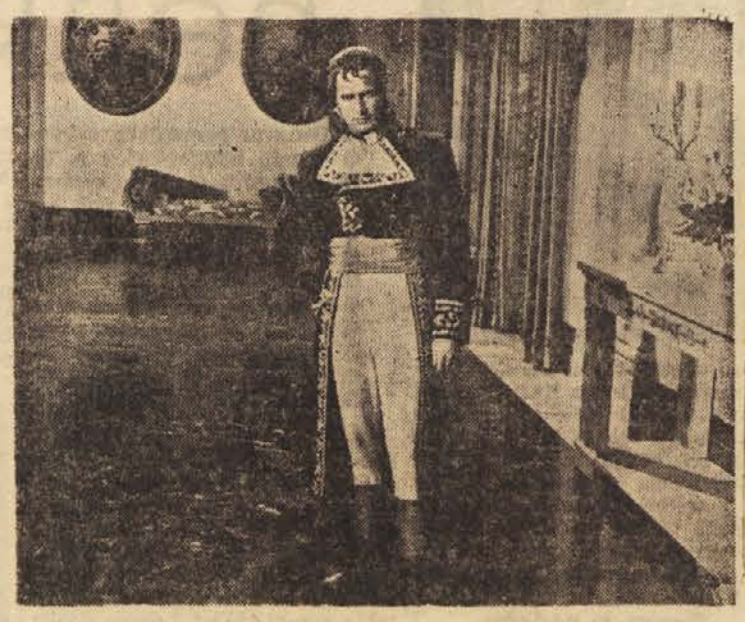
a) s sodniškim ali odvetniškim izpitom ter osebe s primerno prakso v sorodnih strokah;
b) zaželena praksa iz administrativne službe.

Plača po tarifnem pravilniku, oziroma po dogovoru. — Nastop službe možen takoj.

Pismene ponudbe z navedbo šolske in strokovne izobrazbe ter dosedanjega službovanja pošljite na gornji naslov do 25. avgusta 1957.

M-335

KINO »UNION«
AMERIŠKI BARVNI
CINEMASCOPE
FILM
»DESIRÉE«

Tednik »Po vsem svetu« pri zadnji predstavi.
Predstave ob 17, 19 in 21. V glavni vlogi Marlon Brando, Jean Simmons, Michael Rennie in Marie Oberon. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«: premiera italijanskega filma »Hči polka«. Tednik: F. N. 32. Predstave ob 17, 19 in 21. V glavni vlogi Antonella Lualdi.
KINO »SLOGA«: ameriški barvni film »Mož iz Kolorada«. Tednik: F. N. št. 32. Predstave ob 17, 19 in 21. V glavni vlogi William Holden in Glen Ford.
KINO »VIČ«: premiera sovjetskega filma »Nesmrtni garnizon«. Tednik. Predstave ob 19 in 21.
Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 9.30–11 in od 14. ure dalje.
KINO »SOČA«: avstrijsko-sloven. film »Greh«. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

LETNI KINO »BEŽIGRAD«: francoski barvni cinemascope film »Je še prostor za enega«. Predstava ob 20. uri. V glavni vlogi Gerard Philipe. Prodaja vstopnic uro pred začetkom predstave.
MLADINSKI KINO LM, Kotnikova 8, predvaja francoski film »Gospod Hulot na počitnicah«. Predstavi vsak dan ob 10 in 15. Danes zadnjič! Jutri bo na sporedu jugoslovanski film »Poslednji most«.
KINO »LITOSTROJ«: jugoslovan. film »Jubilej gospoda Ikla«. Tednik: F. N. št. 31. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. Danes zadnjič.

KINO »TRIGLAV«
Ameriški barvni film
»HOUDINI«

Tednik. V glavni vlogi: Tony Curtis in Janet Leigh. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje. Danes zadnjikrat. Jutri ameriški film »Pod okriljem zakona«.

KINO »ŠIŠKA«
Italijanski barvni film
»DEKLE Z REKE«

V glavni vlogi: Sophija Loren, Gerard Oury. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 14 dalje. Danes zadnjikrat.

Mestna hranilnica — Komunalna banka v Novem mestu

razpisuje

2 ŠTIPENDIJI NA EKONOMSKI FAKULTETI – in 2 ŠTIPENDIJI NA SREDNJI EKONOMSKI ŠOLI

Prednost imajo kandidati, ki bodo prej dokončali šolanje. Prošnje s prilogami pošljite do 31. avgusta 1957 na **Mestno hranilnico — Komunalno banko v Novem mestu.**

N 70

DRAGO VRESNIK

Pot V ELDORADO

IZ POTOPISNE SKICIRKE AMERIŠKEGA SLOVENCA **10**

»Za služkinjo boš že dobra,« se je nekdo zarežal.

»Ne, za blagajničarko v javni hiši,« je menil drugi.

Prišel sem do njih in obstal. Fantje so me prezirljivo pogledali, dekle je utihnilo. Nekdo je pobral njen kovček, drug jo je potegnil za roko. Procesija se je odmajala ob plotu med glasnim prepirom, kričanjem, smehom in jokom pijanega dekleta. Štel sem in gledal za njimi.

Star, slok možak z monokljem je prišel do mene.

»Gledate?« je vprašal. »Ali ste tujec?«

»Da,« sem prikimal.

»To ni nič nenavadnega,« je rekel. »To je pri nas že vsakdanje. Pijejo, propadajo. Veseljačijo, dokler vsega ne zapravijo, dokler jih ne poženejo na boben.«

»Toda to so še skoraj otroci...«

»Da, otroci,« je pritrdil. »Nemški otroci. Potomci tistih Nemcev, ki so nekoč garali, da jim je tekel znoj s čela. Gnali so se na posestvih, izsekavali so pragozd in legali z žuljavimi rokami v grob. Njihovo premoženje zdaj zapravlja naraščajoča mladina. Nadebudni nasledniki! To so Nemci!«

»Čudno,« sem rekel. »Clovek ne bi verjel, da so to Nemci!?«

»Saj tudi sami ne verjamejo in nočejo slišati, da so Nemci,« je posmehljivo odvrnil starec. »Sramujejo se svojega porekla in jezika. Dokler je Nemec blizu svojemu Bismarcku, Hindenburgu in Hitlerju, se še trka na prsi, brž ko ga zanese dalje v svet, pa pozabi, kdo je.«

Skoraj neverjetno se je slišalo vse to.

»Kam gredo, ko vse zapravijo?« sem vprašal. »Kam bo na primer šlo to dekle?«

»Kam? Gredo na jug, v mesta, v Buenos Aires. Mislijo, da so dovolj lepi in pametni, da jih povsod komaj čakajo. Silijo k filmu in televiziji, v gledališča in kabarete, končajo pa v beznici ali v norišnici.«

»Ali gredo vsi v El Doradu po tej poti?«

Mož se je zravnal in dostojanstveno nasmehnil.

»Ne, to delajo samo Nemci,« je rekel. »Svojega jezika in porekla se sramujejo samo Nemci in drugi kolonisti. Mi Angleži ostanemo to, kar smo.«

Gosposko vzravnan je odkoračil dalje, češ poglej: to smo mi, Angleži. Le oglej si El Dorado, da boš videl, če to ni res!

Šel sem v hotel na čašo vina. Z zanimanjem sem si ogledoval omizje, fante in dekleta. Tu so sedeli kvartopirci, tam igralci vseh mogočih iger za denar, tu so prepevali in se krohotali, tam se je nekdo do nezavesti pijan naslanjal na mizo. Nikjer nisem slišal nemške besede, toda po teh mladostnih obrazih se je prelival odsev nemškega rodu. Kdo bi si mislil, da lahko degenerirajo Nemci, ki jih poznamo doma po nadutosti, nacionalni zagrizenosti in nestrpnosti. In vendar je tako! El Dorado je postal veseljaška grobnica nemških kolonistov, ki nesmiselno zapravljajo težko prigarano doto svojih prednikov. Gledal sem te fante in dekleta. Kdo med njimi bo prvi, ki se bo, podobno kot svetlolaso dekle, poslavljal od svojih prijateljev in znancev s psovkami in sovraštvom? Kam gredo, kje bodo pristali?

Noč na estanciji

Proti večeru sem se vrnil s kovčkom k prijatelju. Posedela sva še nekaj minut v njegovem ranchu, potem me je odpeljal na estancijo, ki jo je oskrboval. V hiši je bila pravkar na obisku gospodarica, ki je ta dan izplačala gauche, pastirje svoje večtisočglave goveje črede.

Zvečer smo posedeli na klopi pod košatim drevesom. Noč je bila sveža in mirna. S travnate planjave, ki so jo zaraščali otočki dreves, se je kdaj pa kdaj oglasilo mukanje goveda. V odprti lopi za hišo so nemirno hrzali konji gauchov, ki so posedli okrog lojenke v poselski sobi.

»Nocoj se bodo še imenitno stepli,« je menil prijatelj. »Kadar se gaucho obleče v praznično obleko in dobi denar, mora ustreči svoji petelinji naravi. Pojdi, boš videl, kakšni so.«

Stopila sva do okna. V tesni poselski sobici se je za podolgovato mizo gnetlo okrog dva ducata gauchov. Bili so zatopljeni v tih pomenek. Občudoval sem krepke, zagorele može, njihove resne obraze in do pičice enake obleke. Nosili so črne jahalne hlače, bele, razpete srajce in pisane rute okrog vratu. Na ramenih so jim viseli nizki, črni klobuki s širokimi, navzgor zavihanimi krajci. Prepasani so bili s širokimi pasovi, kjer je na robovih režala kričeče barvana platnena podloga. Široke medeninaste zaponke so se bliskale v odsevu luči. Nekateri so imeli na njih pritrjene svetle srebrne kovance, v usnjenih zatikačih zataknjene pištole, na stegnih so jim viseli veliki noži.

Nekdo je pravkar vstopil in postavil na mizo dve, sedlamo opleteni steklenici. Obrazi so se za hip dvignili in zjasnili. Čutiti je bilo, kako je postal pogovor sproščen in živahen.

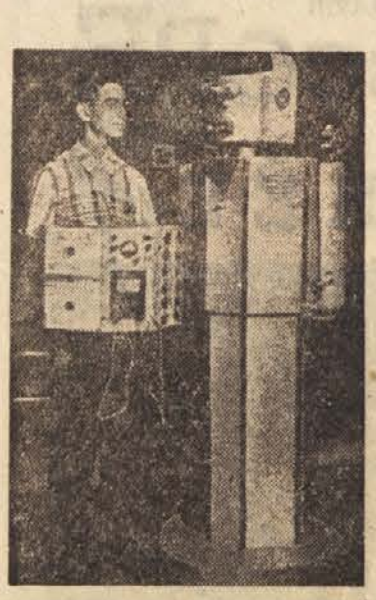
»Zdaj je žalosti konec,« je rekel prijatelj. »Kmalu bodo zapeli.«

Vrnila sva se na klop. Zanimalo me je življenje teh pastirjev, junakov s pašnikov in pamp.

»To so posebne vrste ljudje,« je razlagal prijatelj. »V Evropi jih radi zamenjujejo s kavboji. Nekaj sorodnega sicer je med njimi, toda naš gaucho ima čisto drugačno poreklo.

Ko je prvi soustanovitelj Buenos Airesa Pedro de Mendoza pripeljal v deželo prve konje, Nufrio de Chaves prek Peruja na Asuncion prve ovce in od brazilske obale prvo govedo, se je rodil tudi gaucho. Njegovo rojstvo se začenja z odkritjem teh dežel. Gauchi so bili pastirji čred in vojaki. Pasli so govedo, ovce in konje ter se bojevali z Indijanci. Ko so Indijanci napadli in porušili Buenos Aires, so večino čred odgnali in jo razkropili po pampah. Dolgo vrsto let so se podivjane črede konj, goveda in ovac potikale po notranjosti dežele in se razmnoževale v divjih okoliščinah. Šele drugi ustanovitelj Buenos Airesa, Juan de Garay, ki je spet utrdil naselbino, je polovil črede s pomočjo gauchov. Gauchi, naseljenci in vojaki so potiskali v neštetih bojih Indijance proti severnim pokrajinam, v Peru in Chaco. V teh vojnah je postal gaucho vojak, zagospodaril je od Kordiljer do Atlantika. Njegova vojaška moč se je okrepila in je odigrala v revoluciji proti španskim kolonistom odločilno vlogo. Gauchi so bili legendarni junaki, ki so zmagovali pri San Lorenzu in Maipu ter trgali ped za pedjo zemlje iz španskih rok. Tedaj so zapustili črede in osnovali konjeniške polke.

List izdaja in tiska Časopisno-založniško podjetje »Ljudska pravica« Ljubljana. Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 – Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 12/II telefon 20-507 in 22-621 – Kulturna rubrika Trubarjeva 24, telefon 21-887 in 22-191 – Uprava Kopitarjeva ulica 2, telefon 39-181 – Telefon za naročnino 31-030 in oglase 31-358 – Telefon poslovalnice na Titovi cesti 22-322 – Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din – Tekoči račun 60-KB-6-2-1393 – Poštni predal 42 – Poštnina plačana v gotovini – Rokopisov ne vračamo.

Trinajstletni dijak Donald Rich iz ameriškega kraja Kew Gardens si je ob uporabi priročnikov čisto sam sestavil robota, ki hodi, sprejema telefonska naročila in poslušno uboga elektronsko oko, le vse potrebne instrumente mu je podarila trgovina z elektronskimi napravami. Njegov robot tudi nekaj računa in prestavlja predmete

Denar v sedežu

Colin Evans iz avstralskega Brisbana je hotel prodati svoj stari avto. Ker ni dobil kupcev, je v jezi pograbil sekiro in začel udrihati po dosluženem vozilu, ki je zanj zahteval 30 funtov. Pa je opazil v zadnjem sedežu dvoje zavitkov in v njih bankovce za 1400 funtov.

Nerodni tat

Zamišljeno je gledal prometni stražnik v Montevideu kolesarja, ki se mu je peljal nasproti. Ustavil ga je in ga aretiral. Imel je prav, zakaj mož je v resnici ukradel kolo. Kako je stražnik to spoznal? Čudno se mu je zdelo, kako da se pelje 180 cm visoki moški na otroškem kolesu.

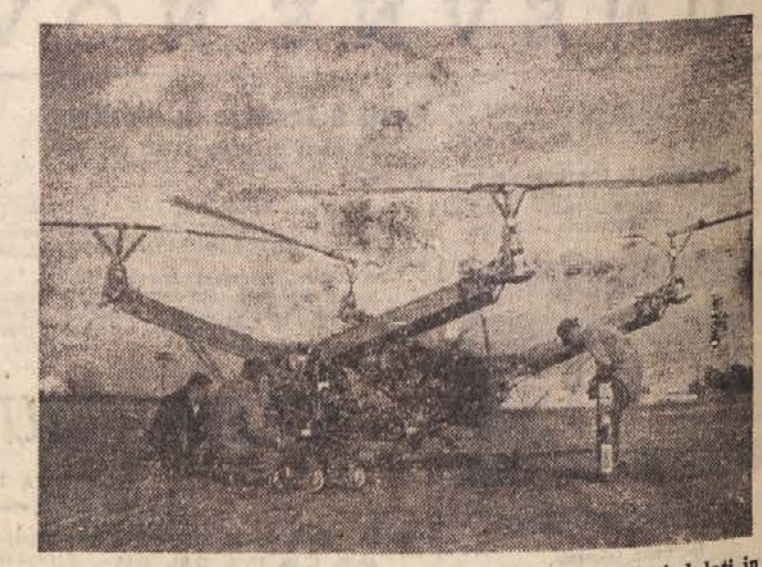
Nasledniki helikopterjev

- **Osnovna pomanjkljivost sodobnih helikopterjev je to, da so njihovi glavni sestavni deli neposredno pod rotorjem, ki ga upravlja pilot z dvema ročicama in ima tako zaposleni obe roki. Rotor se vrti sorazmerno počasi — povprečno ima 240 obratov v minuti — poganja pa ga motor z 2.300 obrati.**

Prednost dveh novih letalnih aparatov, ki bosta nemara v bodočnosti zamenjala sedanje helikopterje, je to, da imata po dva ali celo po štiri pogonske motorje. Eden izmed teh dveh aparatov je tako imenovani leteči bicikelj, ki ima motor 40 KM in tehta komaj 125 kg. Lesena vijaka pod pilotovimi nogami se vrtita v nasprotnih smereh. Voznik, ki stoji ali celo udobno sedi za krmilom, upravlja vozilo nekako tako kot na primer navadno kolo, le s to razliko, da ga lahko usmeri tudi navzgor ali navzdol. Takšno vozilo je zelo stabilno, ker sta vijaka pod težiščem bremena, ki ga prevažata z vrtenjem. Leteči bicikelj, ki so mu dali ime »aerocikel«, lahko visi v zraku poljubno dolgo na istem mestu.

Drugo izmed novih vozil so imenovali kvadrotor in ima štiri rotorje razporejene v pravokotniku iznad težišča. Vse vijake lahko voznik usmerja hkrati, torej z eno samo ročico, podobno kot na primer moderno letalo. To zračno prevozno sredstvo je po zatrjevanju strokovnjakov znatno preprostejše od vseh sodobnih helikopterjev. Ima dva motorja z zmogljivostjo po 90 KM, v zraku pa se obdrži tudi v primeru, če odpovedo trije rotorji. Letalski konstruktorji že napovedujejo novo prevozno sredstvo, ki bo vozilo po načelu kvadrotorja in bo lahko vzelo v kabine do 70 potnikov. Pravijo, da bo vožnja v tem letalu prav tako prijetna kot v velikih čezoceanskih potniških letalih, če ne še udobnejša, ker se bo novo letalo lahko kar na lepem ustavilo in obviselo v zraku, če bodo izletniki izrazili željo, da bi si radi iz ptičje perspektive natančneje ogledali pokrajino ali zgodovinsko znamenitost.

KVADROTOR BO PREVAŽAL PO SEDEMDESET POTNIKOV

Čeprav se zdi kvadrotor zelo zapletena reč, ga je laže izdelati in tudi krmariti kakor pa navadni helikopter. Primerno izpopolnjeno novo zračno letalo bo prevažalo po 70 potnikov

Zaradi letečega biciklja prav gotovo še lep čas ne bo prišlo do zastojev v prometu

Maslo v prahu

Prav kot pred leti mleko skušajo zdaj Američani izdelovati tudi maslo v prahu. Po dosedanjih poročilih so dosegli zadovoljive rezultate z mešanjem masla in evaporiranega mleka. Takšno maslo se baje ohrani zelo dolgo tudi v tropskem podnebju.

Drobne ZANIMIVOSTI

TOVARNA Z ENIM DELAVCEM

Na Češkoslovaškem je začela obratovati popolnoma avtomatizirana tovarna, ki izdeluje avtomobilske plašče. Edini delavec v njej upravlja 23 avtomatičnih strojev.

HIŠNE POMOČNICE IN LOČITVE

V Združenih državah narašča iz leta v leto število zakonskih razvez. Lanski statistični podatki kažejo tudi to: v 36 primerih na sto zakonskih razvez je bila poroka ločenega moža z bivšo hišno pomočnico neposredna posledica razveze zakona.

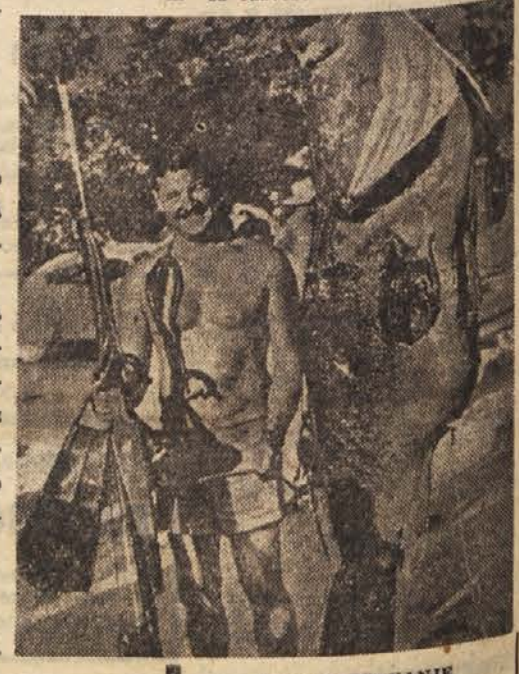
Rastline z dvojnimi listi

V rastlinskem svetu Velike Britanije so znanstveniki opazili številne primere najrazličnejših sprememb in anomalij. Na te pojave so najprej postali pozorni angleški vrtnarji, vse to pa je že v kratkem upravičeno zaskrbelo tudi znanstvenike, ki domnevajo, da gre za posledice termonuklearnih poskusov. Poglavitne anomalije in spremembe v rastlinskem svetu so naslednje: cvetje je trikrat večje kakor običajno, pojavljajo se spremembe dednih lastnosti, številne rastline pa so pognale tudi dvojno listje.

Neki indijski znanstvenik je nedavno izjavil, da se utegnejo zaradi poskusov z nuklearnim orožjem pojaviti nove vrste komarjev in drugih žuželk, ki prenašajo bolezni. Vodja oddelka za uporabno kemijo na univerzi v Kalkuti dr. Guha je povedal, da bodo te nove žuželke zelo odporne proti doslej znanim strupom, ki z njimi ljudje uničujejo škodljive žuželke.

Vse to je dokaj tehten dodatek k neposredni nevarnosti zaradi radioaktivnosti, je dejal indijski učenjak. Baje se indijske oblasti že resno ukvarjajo s tem vprašanjem, ker bi odpornejše žuželke prizadejale še hujšo škodo prebivalstvu tistih azijskih pokrajin, kjer je lakota zaradi najrazličnejših neprilik že tako dovolj pogosta.

Nenavadno lovsko srečo je imel na počitnicah ob kalifornijski obali športni ribič iz La Paza, Chuck Blakeslee, ki je z dvema strelicama iz harpune ujel skoraj 150 kg težko ribo, kar je svojevrsten rekord

EVROPSKO ATOMSKO SREDIŠČE

- **Pri Ženevi**
- **je začelo delovati**
- **nekaj raziskovalnih naprav**

V švicarskem Cernu, ki je postal evropsko središče za jedrske raziskave, je začel delovati prvi sinhrociklotron s 600 milijoni elektronvoltov. Z njegovo pomočjo bodo znanstveniki 12 evropskih dežel, ki sodelujejo v tem raziskovalnem središču, prodrli še globlje v delce elementov in v bistvene sestavine snovi. Dosedanji rezultati v Cernu dokazujejo, da je popolnoma uspelo delo v tem središču, ki so ga spočetka imenovali »poskus mednarodnega znanstvenega sodelovanja«.

Med temi dvanajstimi deželami je tudi naša država. Evropsko atomsko središče je šest kilometrov severozahodno od Ženeve, na pogled je bolj podobno velikemu tovarniškemu gradbišču kakor pa laboratoriju, v katerem že delajo. Pred kratkim so dogradili največji pospeševalnik na svetu, ki ima 25 milijard elektronvoltov. Sinhrotron ima 300 m premera in bodo v njem kmalu začeli montirati stroje.

Pravijo, da bodo naprave izročili namenu do leta 1960, potem pa bodo ti stroji znatno pripomogli k napredku evropske znanosti. Če bi ne zgradili Cerna, bi v evropskih deželah ne bile mogoče zelo drage raziskave in bi na številne države razdeljena Evropa v kratkem močno zaostala za ZDA in Sovjetsko zvezo. Hkrati pa to atomsko središče prispeva k razvoju in izpopolnjevanju znanstvenih kadrov, ki se usposabljajo v jedrskih središčih svojih dežel.

Laboratoriji v Cernu nimajo nobene zveze z industrijsko in vojaško uporabo atomske energije, njihovo delo pa bo velikega teoretičnega pomena za razvoj atomske znanosti.

Lani so 104 znanstveniki iz 12 evropskih dežel objavili 31 znanstvenih del ter okoli 100 krajših študij o raziskavah bistvenih lastnosti snovi. Dela so bila objavljena in so jih dobile na razpolago vse včlanjene dežele ter njihovi znanstveni delavci. Razen tega se izpopolnjuje v Cernu 156 tehničnih strokovnjakov in 22 štipendistov. Z dograditvijo sinhrotrona se bo vrednost v evropsko atomsko središče vloženih sredstev povzpela na 45 milijonov dolarjev.

Barka na plitvini

Dobro organizirana ameriška meteorološka služba, ki ji pomaga na desetine letal, lahko napove smer, ki jo bodo ubrali vrtinčasti viharji, in v skladu s tem opozori prebivalce določenih področij na nevarnost. Vrtinčasti viharji, ki se ponavljajo vsake toliko časa, imajo na ameriški celini tudi že imena in meteorološke oznake. Tako je na primer tajfun, ki mu pravijo Betsy, nedavno opustošil otok, s katerega so pravočasno preselili 200 prebivalcev.

Ko se je vihar polegel, so se ljudje vrnili na otok, kjer ni bilo za njihovimi hišami skoraj nobenega sledu. Zelo presenečeni pa so bili, ko so v bistri vodi ozkega zalivčka našli veliko, povsem prazno galejo, kakršne dotlej še nihče ni videl. Vsem je bilo jasno, da je to starinska ladja, najbolje poučeni pa so zatrjevali, da so valovi vrgli na plitvino staro špansko galejo.

Čeprav nima otok Mala Gonava s svetom niti prometnih ne radiotelegrafskih zvez, se je novica o nenavadni galeji kmalu razširila po vsej Ameriki. Prihiteli so časopisni poročevalci, za njimi pa znanstveniki.

Po viharju prizadeto prebivalstvo pa ni dovolilo nikomur, da bi se približal galeji vse dotlej, dokler ne dobijo vsote, ki je bila potrebna za obnovo razdejane vasi. Ameriški znanstveniki so pristali na njihovo zahtevo, otočanom so izročili denar, nato pa so splezali na ladjo.

Z listin, ki so jih našli v pocinkanem zaboju, so razbrali, da gre za špansko galejo »Dei Gracia«, ki so jo splovili leta 1698. Istega leta se je galeja odpravila na prvo potovanje. Na poti je umrl kapitan Dueno, posadka je vrgla sidro v zalivu pri Mali Gonavi, da bi se odpočila in nekaj popravila.

Vse kaže, da se španskim mornarjem ni preveč mudilo, ker so se večinoma poženili z lepimi Indijankami. Pesek je pokril zapuščeno ladjo, prerasle so jo alge, prebivalstvo pa je sčasoma pozabilo nanjo.

Minilo je nad 250 let, letos pa je tajfun Betsy iztrgal galejo »Dei Gracia« iz morskega peska in alg ter jo na visokem valu vrgel na plitvino. Ladja je videti kot nova in se zdi, da ji ni napravil skoraj nobene škode lepljivi pesek, ki jo je konserviral. Za sedaj še ni znano, kateri ameriški muzej bo dobil špansko galejo z 32 m visokim jamborom.

Najstarejši voznik avtobusa

Henry Cruse je gotovo najstarejši avtobusni šofer na svetu. Zdaj mu je 75 let in so ga že hoteli upokojiti, pa je sklenil podaljšati aktivno službo še za leto dni. Po londonskih ulicah vozi avtobus že od leta 1912.

Carmelina Russo je sirota, ena izmed mnogih, ki so tako ali drugače izgubili starše. V parku pri newyorškem pristanišču je mornar čital med drugim tudi oglas, naj ljudje pomagajo otrokom brez skrbnikov. S tri sto prijatelji na ladji so se dogovorili, da bodo prevzeli gmotno skrb za eno izmed teh sirot. Pisali so italijanski človekoljubni organizaciji, ki je izbrala Carmelino Russo iz Napolija. Mornarji ameriške ladje »Kozorog« so posvojili siroto, ki bo na njihove stroške hodila v šolo in se usposobila za poklic. Posnetek kaže malo Carmelino, kako se pozdravlja s kapitanom svojih tri sto »krušnih očetov«

Truman se ni podpisal

Bivši predsednik ZDA Harry Truman je izjavil, da se ne bo podpisal na dolarski bankovec. — Poročali smo že, da je Truman nedavno podaril ameriški javnosti svojo knjižnico. Pred nekaj dnevi je obiskovalec knjižnice v mestu Indipendence prosil bivšega predsednika, naj se podpiše na dolarski bankovec. Truman pa je odgovoril: »Bankovcev ne sme nihče poškodovati. To je zakon. Vrhovni tožilec bi me zaradi tega z veseljem zaprl.«

Predstavnik finančnega ministrstva v Washingtonu je potem dejal, da avtogrami na tako majhnih bankovcih niso kaznivo dejanje. Navzlic tej uradni izjavi je Truman vztrajal pri svojem: »To je protizakonito. Odkar sem odšel iz Bele hiše, se nisem več podpisal na noben bankovec, pa tudi v bodoče tega ne bom storil.«

TUDI MASCEVANJE

Crnec Mguro Bafenassau, železniški sprevodnik v francoski Zahodni Afriki, prejema 35.000 frankov mesečne plače. K temu dobi 2100 frankov dodatka ter 146.000 frankov družinske in 157.000 otroške doklade, skupno torej nad 340.000 frankov. Vzrok: Mguro ima deset žena in 42 otrok.

OSEM REŠILNIH AVTOMOBILOV

Ko je zbolela 73-letna osamljena vdova Mabel Lambie iz Liverpoola, so njeni sosedje naročili osem rešilnih avtov. V prvega so spravili starko, v drugih sedem pa njenih trideset psov, ki so jih kasneje izročili Društvu za zaščito živali.

KIKIRIKI ZA REKLAMO

Lastniki ameriških kinematografov na prostem so se dogovorili, da bodo podaljšali program svojih predstav na osem ur (šest igranih in dva risana filma ter tednik) zraven pa bo vsak gledalec dobil brezplačno lešnike in tudi sendvič za okrepčilo. V kino vabijo pod geslom »Glej in jej, kolikor te je volja«. Lastniki filmskih dvoran zatrjujejo, da brezplačnega okrepčila ne bodo vračunali v vstopnice — kam neki drugam?

FORD IN PRESLEY

Ameriški kralj avtomobilov Henry Ford ima precejšnje deleže v več televizijskih družbah. Ko je bil nedavno na sporedu »Rock and roll« v interpretaciji Elvisa Presleya, je vložil Ford ves svoj vpliv, da te točke ni bilo na televizijskem platnu. Na vprašanje, zakaj je proti Presleyu, je »avtomobilski kralj« odgovoril: »Zato, ker Presleyevi oboževalci ne kupujejo mojih avtomobilov, vendar jih imajo, ker jih kradejo.«

FRANCOSKI VOJAKI IN POLITIKA

Francoske vojaške oblasti je močno začudila ugotovitev, da se francoski vojaki zelo slabo zanimajo za zgodovino, državno ureditev in politiko svoje dežele. Anketa je pokazala, da večina rekrutov ni vedela, kdo je simbolična Mariana. Nekateri so menili, da je to Jeanne D'Arc, 37 vojakov je istovetilo Mariano z angleško kraljico, tri četrtine anketirancev pa ni vedelo, kdo izdaja v Franciji zakone in kakšna je razlika med senatom in parlamentom.

STJEPOVIĆ JE GUVERNER

Nedavno so na Aljaski izbrali za guvernerja Mika Stjepovića, po rodu Jugoslovana, čigar oče je iz Boke, mati pa s Korčule. Stjepović je advokat v Fairbanksu in mu je zdaj 38 let, ima pa sedem otrok.

Metanje bumeranga — nov šport

Bumerang je malone po vsem svetu znano orodje in orožje. Galci in Germani so ga imenovali »klava« ali »kaja«, bilo pa je v glavnem precej podobno tistemu, ki ga še dandanašnji uporabljajo avstralski domačini. Osnova je v tem, da se orožje vrne proti tistemu, ki ga je vrgel, če zgreši cilj. V Franciji, zlasti na Azurni obali, so pripravili za tuje in domače turiste nekaj šol, v katerih se ljudje, ki jih to zanima, učijo metati bumerang. Naša posnetka kažeta turistko in učitelja, ki ji razlaga, kako je treba prijeti in vreči to orožje. Za primerjavo naj povemo, da avstralski domačini z enim samim bumerangom odrežejo glavo kar več racam na vodni gladini hkrati, lovijo pa z njim tudi golobe in celo kenguruje

